Robin Sörbom
FIVK01

Språk- och litteraturcentrum
Filmvetenskap
Handledare: Olof Hedling
2019–01–18

Filmen som samhällsförändrare

En undersökning gällande hur normbrytande personer upplever representationen inom svensk film och hur en ökad representation skulle påverka samhället.

Abstract

Is it possible to use the power of film to change society? Can we use popular culture to change norms that are deeply rooted in our environment? By asking 140 persons with non-normative gender identities or sexual orientations this essay seeks the answer to how LGBT persons are depicted in Swedish film and television today and what effects a better and increased representation would have. With support from the queer theory as well as the idea of social constructivism and the works of Richard Dyer, professor of film studies at King's College in London, this essay gives an answer that paves the way for further exploring the subject and maybe find a solution to how we can use film to make society a better place for everyone.

Keywords: Queer, HBTQ, LGBT, Normbrytande, Samhällsförändrare, Film, Representation, Samhälle

Innehållsförteckning

1. Inledning **4**
1.1. Bakgrund och frågeformulering 4
1.1.1. Bakgrund 4
1.1.2. Representation inom svensk film och tv 5
1.2. Syfte 6
1.3. Metod 6
1.4. Avgränsningar 7
1.5. Tidigare forskning 8
1.6. Etiskt ställningstagande 8
1.7. Terminologi 9
2. Teorier och utgångspunkter **11**
2.1. Filmen som samhällsförändrare 11
2.1.1. Filmens roll 11
2.2. Stat, producent och publik 12
2.3. Queerteorin 14
2.4. Socialkonstruktivism 15
3. Undersökning **17**
3.1. Undersökningsmetod och förutsättningar 17
3.2. Resultat 18
3.3. Förkortat sammandrag 28
4. Sammanfattning **32**
4.1. Analys 32
4.2. Slutsats 35
4.3. Vidare forskning 35
5. Källförteckning **37**
6. Bilagor **39**
6.1. Bilaga 1 – Lista över svenska HBTQ-filmer och serier 39
6.2. Bilaga 2 – Enkäten 41
6.3. Bilaga 3 – Intervju med Anna Serner, SFI 44

1. Inledning

1.1. Bakgrund och frågeformulering

Att film kan påverka samhället är ett känt faktum. Film kan underhålla, skapa debatt, påverka och informera. Film är ett kraftfullt medium som kan användas på många sätt. Att samhället påverkar filmen vet vi också om. Aktuella debatter, händelser och personer, det kulturpolitiska läget och samtida värderingar påverkar ofta innehållet i filmens värld. Men till vilken grad kan film användas för att påverka och kanske även förändra samhället?

Att bryta normer är en debatt som ständigt pågår. Människor med en sexuell läggning eller könstillhörighet som faller utanför samhällets satta normer får ständigt kämpa för sina rättigheter. Hur representeras dessa människor i svensk film och tv och vad gör det med samhällets bild av dem? Kan en ökad och förändrad representation skapa en ökad förståelse och acceptans i samhället för det faktum att vi alla är olika, har olika preferenser och att alla har rätt att vara den de är? Detta är något jag vill undersöka och forska vidare i och den här uppsatsen är ett viktigt första steg. Jag har genom en enkätundersökning fått svar på hur personer som faller utanför samhällets normer ser på representationen av sig själva inom svensk film och tv, men också hur de tror att en ökad representation skulle påverka samhället och deras egen trygghet och självbild.

1.1.1. Bakgrund

Sverige är ett progressivt land som kommit långt gällande jämställdhet och i HBTQ-frågor, men vi ligger fortfarande långt efter när det kommer till t.ex. transpersoners rättigheter. I ett kommittédirektiv från regeringen 2016 framgår att just transpersoner är en särskilt utsatt grupp som har sämre levnadsvillkor än befolkningen som helhet och att studier tyder på att anledningen till detta är omständigheter i omgivningen (Kommittédirektiv 2016:102, s.5). I en undersökning som Folkhälsomyndigheten gjorde 2015 framgår att 36% av de tillfrågade transpersonerna någon gång under de senaste 12 månaderna allvarligt övervägt att ta sitt liv. Totalt 5% hade försökt att göra det, vilket är fem gånger högre än befolkningen i allmänhet. 90% av dessa personer uppgav att anledningen var helt och hållet eller delvis beroende på deras transerfarenhet (Folkhälsomyndigheten, 2015, s. 40–41). Över hälften av de tillfrågade vittnade också om

att de har blivit utsatta för kränkande behandling och var femte respondent uppgav att de har utsatts för våld på grund av sin transerfarenhet (Folkhälsomyndigheten, 2015, s. 32). De tillfrågade vittnar också om våld från poliser, kränkningar i kontakter med vården, särbehandlingar och ständiga kränkningar i vardagen. Psykisk ohälsa visar sig också vara ett stort problem hos transpersoner.

Huruvida detta beror på okunskap eller ren ignorans från samhället och dess invånare är oklart och inget som kommer att analyseras djupare i just denna uppsats. Men vad kan vi göra för att förändra situationen och vilken roll kan medier och populärkultur så som film och tv spela? Kan man påverka samhället så pass att man kan förbättra levnadsvillkoren och rättigheterna för utsatta personer?

1.1.2. Representation inom svensk film och tv

Representationen av HBTQ-personer har varit sparsam inom svensk film, dock dök det redan upp 1909 en kort instruktionsfilm för dans där en kvinna, Rosa Grünberg, iförd frack bjuder upp till dans med Emma Meissner. Filmen *Skilda tiders danser (Okänd, 1909)* anses vara det första exemplet på en svensk ”queer-film” (Göransson, 2018). Sju år senare gör Mauritz Stiller stumfilmen *Vingarne (Mauritz Stiller, 1916)* som till och med har kallats världens äldsta queerfilm (Hedlund, 2017). Cross-dressing, d.v.s. män som klär sig i kvinnokläder och vice versa förekommer visserligen tämligen frekvent i svensk långfilm mellan 20- och 40-talet (Göransson, 2018) men det är först i och med den debatt och de utredningar som gjordes under 1930-talet som senare ledde fram till avkriminaliseringen av homosexualitet 1944 som homosexuella karaktärer och homosexualitet för första gången introducerades och definierades officiellt i Sverige (Edenheim, 2005, s. 96).

Casper Östman granskade HBTQ-yttringar inom svensk film mellan 1916–1998 och fann att homosexualitet mycket riktigt inte alls öppet diskuterades förrän på 1940-talet och att homo- och bisexualitet förvisso porträtterades ofta i svensk film under 1950- och 1960-talet men att det ofta var en negativ porträttering (Östman, 2014, s. 2). På 80-talet blir framställningen allt mer positiv men det kom att dröja ända till 90-talet innan porträtteringen av homosexuella blev övervägande positiv och så kallade ”komma ut”-filmer som *Pensionat Oskar (Susanne Bier, 1995)*, *När alla vet (Svend Wam, 1995)* och framför allt *Fucking Åmål (Lukas Moodysson, 1998)* banade väg för en större acceptans i både film och samhälle (Göransson, 2018).

1.2. Syfte

Uppsatsens syfte är att ge ett svar på frågan om hur personer med en normbrytande sexuell läggning eller könstillhörighet anser att de representeras inom svensk film och tv samt hur de tror att en ökad och/eller förändrad representation skulle påverka samhällets syn på dem samt deras egen trygghet. Som redan påpekat ledde en avkriminalisering av homosexuella till en ökad representation i svensk långfilm, något som med stor sannolikhet ledde vidare till en ökad acceptans i samhället och på så sätt utvecklas filmen med samhället och vice versa. Sverige var ganska sena med att utveckla HBTQ-film jämfört med andra delar av västvärlden (Göransson, 2018) och på samma sätt har vi mycket att önska när det gäller t.ex. transpersoners rättigheter och representation inom film och tv.

Uppsatsen skall väcka tankar och eventuell debatt om huruvida svensk film- och tv-industri brister i representation av det som faller utanför normen och på vilket sätt samhället och enskilda individer kan komma att påverkas om dessa eventuella brister åtgärdas. Uppsatsen skall förhoppningsvis ge ringar på vattnet åt vidare forskning och så småningom åtgärder och eventuella förbättringar.

1.3. Metod

För att få svar på frågan har jag gjort en kvantitativ enkätundersökning. Enkäten formulerades i online-verktyget Google Docs och bestod av fyra avsnitt. I avsnitt ett fick respondenterna ange ålder och geografisk position genom att välja vilket län de bor i. De fick också med egna ord beskriva hur de definierar sin könstillhörighet och/eller sexuella läggning. I avsnitt två fick de ge sin version av hur de upplever representationen inom film och tv idag. De fick svara på om de tycker att den är tillräcklig eller bristfällig och de fick också ge egna exempel på filmer och serier som de anser viktiga. I avsnitt tre fick de svara på hur nödvändig de tror att representationen är samt om de tror att en ökad representation skulle ha en positiv, neutral eller negativ effekt på samhället. De fick också svara på frågan om de skulle känna en ökad, oförändrad eller minskad trygghet om det satsades mer på normbrytande film och tv. I avsnitt fyra ställde jag två enkla frågor om varför respondenterna tror att det inte satsas ännu mer på normbrytande film och tv än det

görs idag samt om de hade något råd till film- och tv-branschen. Utöver frågorna fanns i varje avsnitt möjlighet att ge ytterligare kommentarer eller reflektioner.

Enkäten delades via sociala medier, främst Facebook, både genom mitt eget konto men också i relevanta grupper där jag fick vidare hjälp med spridning. Totalt svarade 144 personer på enkäten. Två av dessa var så kallade ”troll”-svar som rensades bort och ytterligare två rensades bort då de angett att de var hetero/cis-normativa och därmed inte passar enkätens målgrupp. När enkäten stängdes hade alltså 140 svar samlats in från personer med normbrytande sexuell läggning och/eller könstillhörighet. Jag har sammanställt och analyserat svaren från denna enkät och det är resultatet av detta som utgör den här uppsatsen.

Enkätundersökningar lämpar sig extra väl för studier på större urvalsgrupper och möjliggör en större geografisk spridning. Deltagarna kan också svara på frågorna i lugn och ro i en trygg miljö och det kan då vara enklare att svara på ”känsliga” frågor (Ejlertsson, 2014, s. 11–13). Dock finns det nackdelar med metoden så som svarens tillförlitlighet eller det faktum att trots att svaren är anonyma så kan en minoritetsgrupp antas ha en ökad risk att få sin identitet avslöjad, vilket kan påverka svaren.

1.4. Avgränsningar

Av förklarliga skäl har jag behövt avgränsa uppsatsen. Att bryta normer kan handla om allt från hudfärg till klädstil, från hantering av sociala konventioner till fysiska och psykiska förutsättningar men jag valde att fokusera på normbrytande sexuella läggningar och/eller könstillhörigheter då det är ett ständigt aktuellt ämne och framför allt med tanke på de (om än något sena) små framsteg som just nu görs inom ex. transvården.

Jag hade också önskat en vidare del av forskningen som innehöll en kontakt med representanter från filmbranschen för att höra deras version av det hela och se varför satsningar görs eller inte görs på icke-normativa karaktärer, filmskapare eller historier. Men på grund av begränsningen av tid har jag valt att fokusera enbart på enkätundersökningen och att undersöka hur icke-normativa personer uppfattar att de representeras inom film och tv idag och hur det tror att en förändring av detta kan påverka både samhället och de själva. På grund av att jag valde bort den här delen av forskningen kommer jag därför inte heller redovisa resultatet från avsnitt fyra av enkäten, då avsnittet var riktat mot och tänkt att koppla ihop med filmbranschen.

Jag hade också önskat göra intervjuer med ex. jämställdhetsmyndigheten och RFSL men fick begränsa mig något även där. Jag har dock gjort en kort intervju med Anna Serner, VD på Svenska filminstitutet som fick yttra sig i frågan.

1.5. Tidigare forskning

Det har forskats ganska mycket om HBTQ inom svensk film och även inom Queer-området överlag, framför allt på senare år. En nyckelperson inom forskningen är professor Richard Dyer, filmforskare vid King's College i London som i ett flertal artiklar och böcker diskuterar och problematiserar den kulturella representationen av HBTQ-personer men också andra grupper. Dyer skriver bland annat att hur människor representeras påverkar hur allmänheten ser på dem och oss själva och att en direkt koppling finns mellan hur sociala grupper representeras i kulturen och hur dessa behandlas i samhället (Dyer, 2002, s. 1). Detta styrker min grundidé om att filmen påverkar samhället och vice versa, att det finns konventioner inom kulturen som bidrar till förtryck av ex. HBTQ-personer i samhället och att om dessa upphör kan även samhällets acceptans förändras.

Jag har även funnit och tagit del av forskning gällande HBTQ-personers och framför allt transpersoners utsatthet i samhället och deras hälsa. Dessa har också hjälpt mig att ge tyngd åt mina antaganden. Jag har dock inte funnit någon tidigare forskning med samma inriktning som min, att finna ett tydligt samband mellan dessa och att inte bara finna ett tydligt problem baserat på tidigare antaganden och spridd forskning utan att också hitta en lösning på detta problem. Jag har tagit del av enkäter där transpersoner fått svara på frågor om psykisk ohälsa och jag har läst otaliga avhandlingar, uppsatser och artiklar om HBTQ-representation inom film men ingen verkar ha valt att göra en liknande undersökning som denna för att försöka finna något konkret samband mellan filmen och samhället med fokus på HBTQ-personer.

1.6. Etiskt ställningstagande

Jag vill poängtera att jag gör den här undersökningen, djupt medveten om mina privilegier. Jag är en heteronormativ cisman och åtnjuter därför privilegier och en ställning i samhället som HBTQ-personer inte alltid gör. Jag har under arbetets gång haft detta i åtanke och hur detta påverkar materialet och dess trovärdighet och en viss oro finns

för detta. Jag har därför haft stor hjälp av vänner som är icke-cis och icke-hetero för att ge kommentarer och återkoppling. Jag försöker också att lägga så lite egna värderingar som möjligt i mina antaganden och fokusera i största möjliga mån på fakta och forskning samt de resultat min undersökning har gett.

Mycket av forskningen kring HBTQ och framför allt transpersoner handlar om deras utsatthet i samhället och ofta om problem och ohälsa, vilket kan ge en negativ bild av transpersoner och transidentiteter som något avvikande. Jag vill därför klargöra att detta inte är mitt syfte och att de resultat som presenteras framförs av personer med tolkningsföreträde. Det är viktigt för mig som forskare att reflektera över de normer jag själv är en del av (Romson, 2016, s. 1). Att jag själv ingår i det normsystem som av undersökningens respondenter kan upplevas som förtryckande innebär ett etiskt ansvar och kräver en stor medvetenhet i hela uppsatsutformningen.

1.7. Terminologi

Jag har valt att försöka använda termen normbrytande för att beskriva det som i vanliga fall kallas för queer. Detta för att queer är ett svårdefinierat begrepp och normbrytande är enklare för alla att förstå. En del termer som dyker upp kan ändå vara bra att förklara:

* *Queer* – Ett mångtydigt begrepp vars betydelse förändras snabbt med tiden och som definieras på många olika sätt (Rosenberg, 2005, s. 18) och som enklast kan beskrivas som något antinormativt i förhållande till kön, könsidentitet och sexualitet och därmed bör queerforskningen betraktas som blottläggande av kritiken mot det normativa (Jagose, 2015, s. 26)

* *Cisnormativitet* – Antagandet att alla människor identifierar sig som det kön de blivit tillskrivna vid födseln och lever efter dessa normer (RFSL, 2015).

* *Cisperson* – Ordet används för att visa hur en individs biologiska och juridiska kön hänger ihop med ens könsidentitet. Ex. en person som är född som kvinna (biologiskt kön), registreras som kvinna hos myndigheter (juridiskt kön) och som ser och alltid har sett sig som kvinna (könsidentitet). (Nationella Sekretariatet för Genusforskning, 2018)

* *Heteronormativitet* – De strukturer, institutioner, lagar, relationer och handlingar som upprätthåller heterosexualiteten som naturlig, enhetlig och allomfattande. Det är ett bestämt sätt att se på människor, relationer, genus och könsroller (Ambjörnsson, 2006, s. 52)

* *HBTQ* – Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transsexuella och queer. (RFSL, 2015)

* *Transperson* – En person som inte alls eller delvis inte definierar sig med det kön som personen fått tilldelat sig vid födseln. Transperson är ett paraplybegrepp och definierar enbart kön och har ingenting med sexuell läggning eller sexualitet att göra (RFSL, 2015).

2. Teorier och utgångspunkter

2.1. Filmen som samhällsförändrare

Den här uppsatsen och undersökningen bygger på antagandet att film och samhälle kan påverka varandra. Det har forskats en del inom området och det visar sig högst sannolikt att populärkultur och media bidrar till att forma samhällsnormer och att samhällsnormer speglar av sig i densamma. Hur pass rotat detta är och hur mycket man egentligen kan påverka med ex. film, tv, musik eller litteratur är kanske inte alltid solklart men det finns exempel på filmer som har förändrat samhället. Det kan handla om att sprida information, belysa ett problem, uppmana till aktion eller något så enkelt som att införa en viss modestil eller slangspråk.

Till exempel har undersökningar visat att allmänhetens medvetenhet gällande den globala uppvärmningen ökade efter filmen *The Day After Tomorrow (Roland Emmerich, 2004)* och att *The Thin Blue Line (Errol Morris, 1988)* ökade kritiken mot korruptionen inom poliskåren och hade en så kraftig effekt att den räddade en man från avrättning (Englehardt, 2017). Mer konkreta exempel är Michael Moores klassiska dokumentär *Bowling for Columbine (Michael Moore, 2002)* som fick butikskedjan Kmart att sluta sälja vapen och ammunition eller att Seaworld lade ner sitt uppfödningsprogram för späckhuggare och ändrade rutinerna efter den omtalade och sorgliga dokumentären *Blackfish (Gabriela Cowperthwaite, 2013)* som handlade om späckhuggare i fångenskap, främst på Sea World (Englehardt, 2017).

2.1.1. Filmens roll

Sociologen Simon Lindgren skriver att det är av allra största vikt att undersöka och analysera populärkulturens texter eftersom att de skapar bilder av världen som får sociala konsekvenser och påverkar hur vi tänker och agerar (Lindgren, 2009, s. 56). Detta innebär att populärkulturen och kanske framför allt filmen har ett ansvar för att sätta normer och skapa värden i samhället eftersom filmens värld påverkar oss redan i en tidig ålder. Det har gjorts mycket forskning kring bl.a. Disneys roll i det hela. I en artikel om representation i Disneyfilmer skriver författarna att media är en kraftfull källa för lärdom

och att det är här som barn lär sig om sociala principer som kön, ras, ålder och sexuella läggningar (Towbin m.fl., 2004, s. 20).

Enligt Statens medieråd är film och tv-tittande den medieform som dominerar hos barn och är också den medievana som tillsammans med läsning grundläggs allra tidigast hos barn (Statens medieråd, 2017, s. 9). Detta innebär att filmen har en stor betydelse i ett tidigt skede av våra liv och är med och formar de normer och synsätt vi sedan anammar i vuxen ålder. Detta innebär därmed också att populärkulturen och främst filmen i högsta grad är ansvarig för den normativitet som finns i samhället och att det är relevant att undersöka de budskap som konstrueras och förmedlas i filmens värld.

Som nämnt tidigare så påverkas vi av hur en viss samhällsgrupp porträtteras i film. Richard Dyer skriver vidare i *The matter of images: Essays on representation* att om en exempelvis homosexuell karaktär upprepat skildras på ett specifikt sätt i olika kulturella verk så blir denna karaktär representativ för homosexuella grupper i samhället, vilket i sin tur påverkar både den homosexuella personens bild av sig själv såväl som samhällets bild av densamme. Hur vi behandlar andra beror på hur vi ser dem, och det gör vi ofta genom representation (Dyer, 2002, s. 1). Dyer menar att hur grupper porträtteras och bemöts i populärkultur har en direkt koppling till hur de bemöts i verkliga livet och att diskriminering, fattigdom, självhat och trakasserier är en effekt av detta (Dyer, 2002, s. 1).

Man kan alltså tydligt se att film spelar en roll i samhällets utveckling såväl som enskilda individers uppfattning av samhällsnormer. Detta innebär i praktiken att för att förändra samhällets normer så måste även populärkulturen genomgå en förändring, eftersom den annars kommer att fortsätta bidra till att upprätthålla dessa skadliga normer.

2.2. Stat, producent och publik

En viktig fråga att ställa sig i sammanhanget är såklart var makten att förändra ligger. Vem bestämmer hur film och tv-serier ska vara och vad som ska visas och skildras på vita duken, i tv-tablån och på streamingtjänsterna? I grunden utgår detta från ”den heliga treenigheten inom film” som man skämtsamt skulle kunna kalla den. Det är en modell jag själv har utvecklat och som enklast kan beskrivas som en triangel.

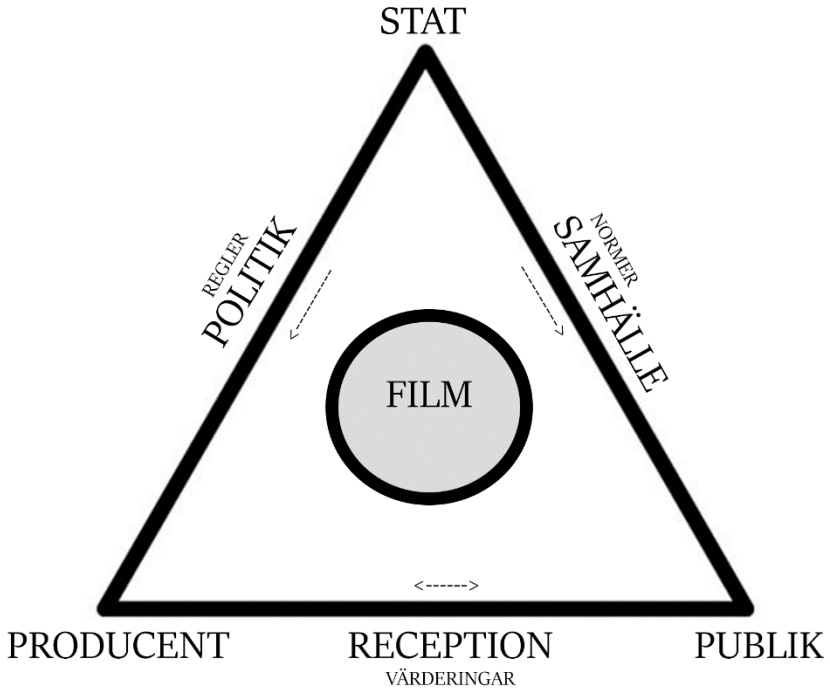

Modell 1. Den heliga treenigheten inom film.

Modellen innebär att filmen styrs av tre yttre faktorer; Stat, Producent och Publik. Staten formar den politik och de regler som styr filmindustrin, särskilt i ett land som Sverige där vi är beroende av statens stöd till filmproduktion men även fristående producenter påverkas såklart av landets politiska klimat och de filmer som produceras färgas ofta av nutiden. Staten innefattar även samhället och de normer som formas och som når publiken. Huruvida sedan producenten påverkar publiken eller publiken påverkar producenten är beroende av de värderingar som finns i samhället just nu och kan ha stor påverkan på hur en film emottas.

Min modell innebär alltså att staten och samhället har ett stort ansvar gentemot filmens grundpelare, producenterna och publiken. Det är samhället som formar de normer vi bär med oss och de eventuella fördomar som finns. Naturligtvis kan även publik och producent i sin tur påverka staten men påverkan är större nedåt än uppåt.

Modellen innebär också att det ena påverkar det andra. För att filmen ska kunna bryta normer måste samhället göra det och även vice versa. Med det säger jag inte att om vi börjar skapa massa normbrytande film så kommer samhället att förändras men det kan mycket väl vara en del av en helhetslösning. Med denna uppsats vill jag med andra ord se hur pass stor påverkan filmen (producenten) och publiken kan ha på staten, samhället och rådande normer, d.v.s. hur stor kan påverkan vara uppåt?

Anna Serner, VD på svenska filminstitutet håller med om att det vore mycket bättre och mer intressant om vi fick se mer icke-normativt på film (eller i tv-rutan) för att få alla att känna sig mer inkluderade. Film har, menar Serner, inte förmågan att ändra ett helt samhälle, men alla människor i ett samhälle ser film och tv och låter sig inspireras, roas, oroas, reflektera och förstå sig själva lite bättre. Så om alla människor i samhället kunde spegla sig och känna igen sig så skulle de förhoppningsvis känna sig mer som en del av samhället och vilja vara en del av det. Hon menar att utanförskapet skulle brytas mer om fler typer av människor representerades inom film (Serner, 2018). Svenska Filminstitutet har en viktig roll inom svensk film och har genomfört vissa satsningar på normbrytande film så som s.k. filmrum och särskilda stöd till queera filmer för att kunna nå ut till internationella festivaler. Filminstitutet försöker också själva att åka på så många av dessa festivaler som möjligt. Tidigare har man haft en festival, Queera filmfestivalen, som idag istället blivit en del av Cinematekets program. Serner menar att filminstitutet hela tiden försöker inspirera och stimulera (Serner, 2018).

2.3. Queerteorin

Queerteorin är en teori gällande kön och könsidentitet, vars ursprung är svårt att fastställa. Flera teoretiker har anammat teorin och utvecklat den, varav en av de viktigaste är Judith Butler. Denna teori och Butlers arbete är också en viktig byggsten för denna uppsats. En av Butlers mest uppmärksammade teorier presenteras i boken *Gender Trouble* från 1990 och handlar om skillnaden mellan kön och genus. Teorin är ett svar på 80-talets feministiska debatt där idén om det biologiska könet ansågs orubbligt och att genus var socialt konstruerat. Butler menar att detta är problematiskt eftersom att om vi antar att det biologiska könet är binärt och samtidigt har ett socialt konstruerat binärt könssystem så föder detta myten att genus följer av kön och att det därmed finns ett samband mellan kvinna och feminin samt man och maskulin (Butler, 2007, s. 55).

Butler menar att distinktionen som feminismdebatten framhävde, innebär att genus skulle vara den kulturella betydelse som den genuspräglade kroppen antar, och eftersom genus inte följer kön så kan det inte betraktas som orubbligt. Med andra ord kan antas att det inte finns några samband mellan den genuspräglade kroppen och ett kulturellt konstruerat genus (Butler, 2007, s. 55). Butler menar också att vi måste undersöka och besvara frågan vad kön egentligen är. Kanske är kön något anatomiskt som finns i

hormonerna och att könets till synes naturliga och orubbliga varande har skapats genom vetenskapliga diskurser över tid och därmed framstår som av naturen givna. Om vi kan bestrida könets orubblighet så kanske det som kallas kön visar sig vara lika kulturellt som det vi kallar genus och kanske är det ingen skillnad mellan kön och genus alls (Butler, 2007, s. 56).

Någon vidare analys av queerteorin eller Butler kommer inte att göras i denna uppsats men man kan enkelt uttrycka det som att queerteorin utgår från att heterosexualitet och cis är normen och det som försöker bryta upp detta normmönster ses som avvikande (Rosenberg, 2005, s. 18). Man menar på att heterosexualitet och cis är en kulturellt, socialt och historiskt skapad social organisering och upprätthålls av samhällets strukturer som naturligt och allomfattande (Ambjörnsson, 2006, s. 52). Med andra ord menar teorin att våra liv präglas av olika normativa föreställningar och genom att analysera populärkultur kan man se hur heteronormen inte bara genomsyrar våra institutioner, lagar och strukturer i samhället men också våra relationer och handlingar i vardagen och det blir tydligt hur hetero- och cisnormativitet påverkar människors förståelse av sig själva och omvärlden då den reproduceras både på medvetna och omedvetna plan (Ambjörnsson, 2006, s. 52).

2.4. Socialkonstruktivism

Uppsatsen utgår även från socialkonstruktivism som innebär att all kunskap, till exempel om normer, är socialt konstruerad genom språk, begrepp och teknologi som vi själva uppfunnit men även genom vårt sociala liv. Vår kunskap om omvärlden kan liknas vid en ballong som vi blåser upp inifrån genom kunskapsframsteg men vi kan aldrig veta vad som finns utanför ballongen (Wenneberg, 2000, s. 29–30). Socialkonstruktivism innebär att människor förstår saker genom att anpassa sig efter socialt delade representationer av den värld som vi accepterar som verkligheten (Payne, 1997, s. 60).

Socialkonstruktivismen utgår också från att ett problem inte kan existera om det inte upplevs som ett problem och man menar att huruvida problem existerar är omöjligt att egentligen besvara (Meeuwisse & Svärd, 2002, s. 114). En intressant teori inom socialkonstruktivismen bygger på tre grundantaganden:

- Att samhället är en mänsklig produkt (externalisering)
- Att samhället utgör en objektiv verklighet (objektivering)
- Att människan är en social produkt (internalisering)

Detta innebär att människan av naturen utformar vanor som efter hand blir *externaliserade* och sprider sig till andra människor som inte varit medverkande i skapandet av dem. Här bildas institutioner som sträcker sig långt in i samhället och eftersom samhället består av flertalet sådana så är samhället en mänsklig produkt. När nya människor föds i samhället så föds de också in i dessa existerande institutioner och det är bara att acceptera att det är så, på så sätt sker en *objektivering*. Den sociala verkligheten existerar helt enkelt oberoende av människorna som befolkar den, alltså är samhället en objektiv verklighet. Denna verkligheten finns både omkring oss men också inom oss och barn som växer upp och lär in eller *internaliserar* dessa normer och institutioner blir sociala varelser när de lär sig dessa och alltså är människan en social produkt (Wennerberg, 2000, s. 71–72).

Källan i socialkonstruktivismen är att sociala institutioner inte ska ses som en naturlig skapelse utan som konstruerade av människan (Wennerberg, 2000, s. 177). Med andra ord är syftet med socialkonstruktivismen att med ett kritiskt perspektiv avslöja att något som på ytan verkar vara en given eller en naturlig utveckling faktiskt inte är det (Wennerberg, 2000, s. 58). Detta kan i sin tur appliceras på de normer som vi ser som givna och självklara i samhället, trots att de är socialt konstruerade av oss själva och nedärvda i generationer. Dessa normer kan rubbas och förändras och många normer har gjort det, framför allt de senaste drygt hundra åren. Det visar också att det som vi en gång konstruerat kan vi också rasera och konstruera om.

3. Undersökning

3.1. Undersökningsmetod och förutsättningar

Målet med min undersökning har varit att ta reda på vad personer som anses vara normbrytande själva anser om representationen inom främst film men även tv. Eftersom jag som heteronormativ och cisnormativ person inte har något tolkningsföreträde i frågan kan jag heller inte besvara frågan korrekt, även om jag kan ha en åsikt eller ett antagande, så därför genomförde jag en undersökning för att få ett svar på frågan.

Jag valde att utforma en enkät och sprida digitalt för att få en bred geografisk och åldersmässig spridning. Detta gav resultat och målet var att få ihop 100 användbara svar men jag fick ihop 140 stycken totalt, vilket var över förväntan. Enkäten spreds genom sociala medier som Facebook, både genom mina egna kanaler men också med hjälp av grupper för ex. HBTQ-personer, grupper specifikt för transpersoner och andra grupper där det finns ett stort antal medlemmar. Den yngsta respondenten var 15 år och den äldsta var 56 år och det fanns åtminstone en respondent i varje svenskt län. Flest från Stockholms län (25%) och minst antal respondenter från Gotlands och Jämtlands län (0,7% vardera). Jag vill rikta ett tack till alla som tog sig tid att svara på enkäten men också de som hjälpte mig att sprida och synliggöra enkäten genom att dela, sprida i grupper och skicka till vänner.

Förutsättningarna för själva undersökningen har varit relativt enkla, jag har använt mig av onlineverktyget Google Docs för att utforma enkäten och spridningen har enbart skett digitalt i sociala medier. Förutsättningarna för enkätens validitet bygger på att svaren varit ärliga och fullständiga samt att de personer som har besvarat frågorna faktiskt är personer som på något sätt faller utanför samhällets normer och därmed har ett tolkningsföreträde i frågan. Därför rensades vissa svar ut där respondenten angett att de inte passat in i denna målgrupp. Även svar som var uppenbart oseriösa rensades bort.

I nästa stycke kommer jag att redovisa de svar jag fick in på enkäten och jag kommer att redovisa de med hjälp av diagram. I stycket därefter kommer jag att ge en kort sammanfattning av vad resultatet av undersökningen visade för att sedan ge en djupare analys i nästa kapitel. Jag kommer också försöka ge mig på att förstå vad detta innebär och hur man kan använda den här informationen för att gå vidare.

3.2. Resultat

1. Ålder

Respondenterna fick ange vilket år de var födda. Detta har sedan beräknats ihop till olika åldersspann på 10års-intervaller.

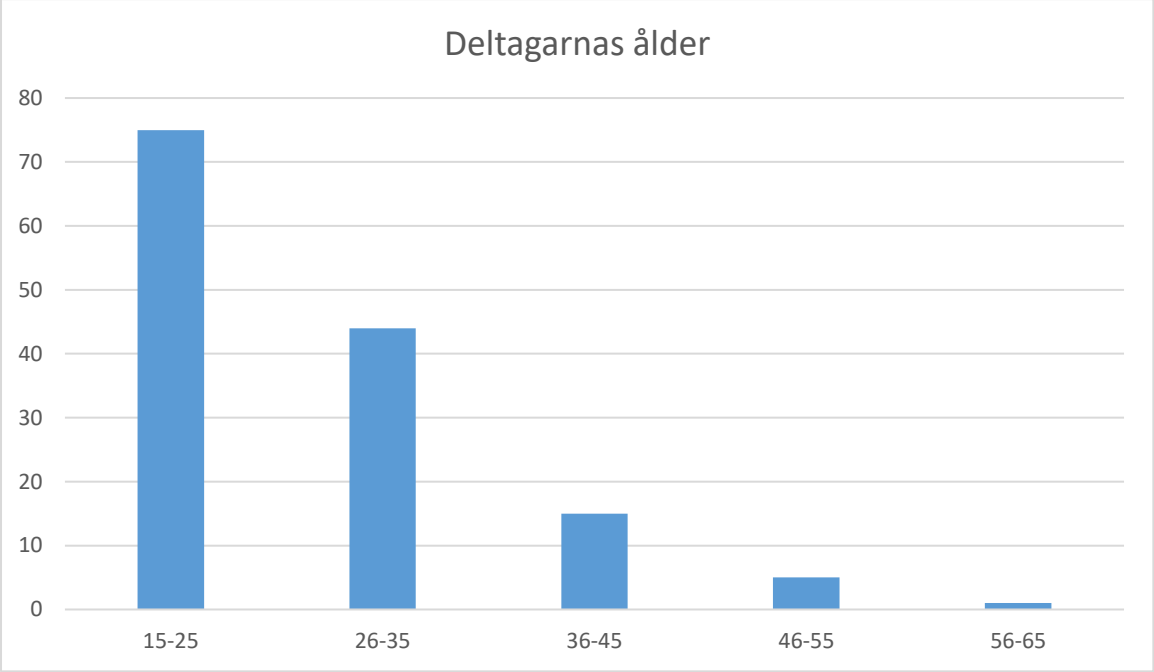

Som diagrammet visar var åldersgruppen 15–25 den mest representerade. Antalet födda 1994 var flest med 14 personer, följt av 12 personer födda 1998, 11 personer födda 1991 och 10 personer födda 1992.

2. Könstillhörighet och sexuell läggning

Respondenterna fick med egna ord förklara sin könstillhörighet och sexuella läggning. Eftersom frågan fick besvaras med egna ord valde vissa att bara svara på könstillhörighet eller sexualitet, vissa svarade mer utförligt och vissa bara med termer. Detta har sedan sorterats och slagits ihop i definitioner. Vissa har jag tyvärr varit tvungen att ”klumpa ihop” för diagrammets skull. Detta innebär också att alla respondenter inte svarade på båda frågorna och därmed skall detta inte ses som ett komplett svar.

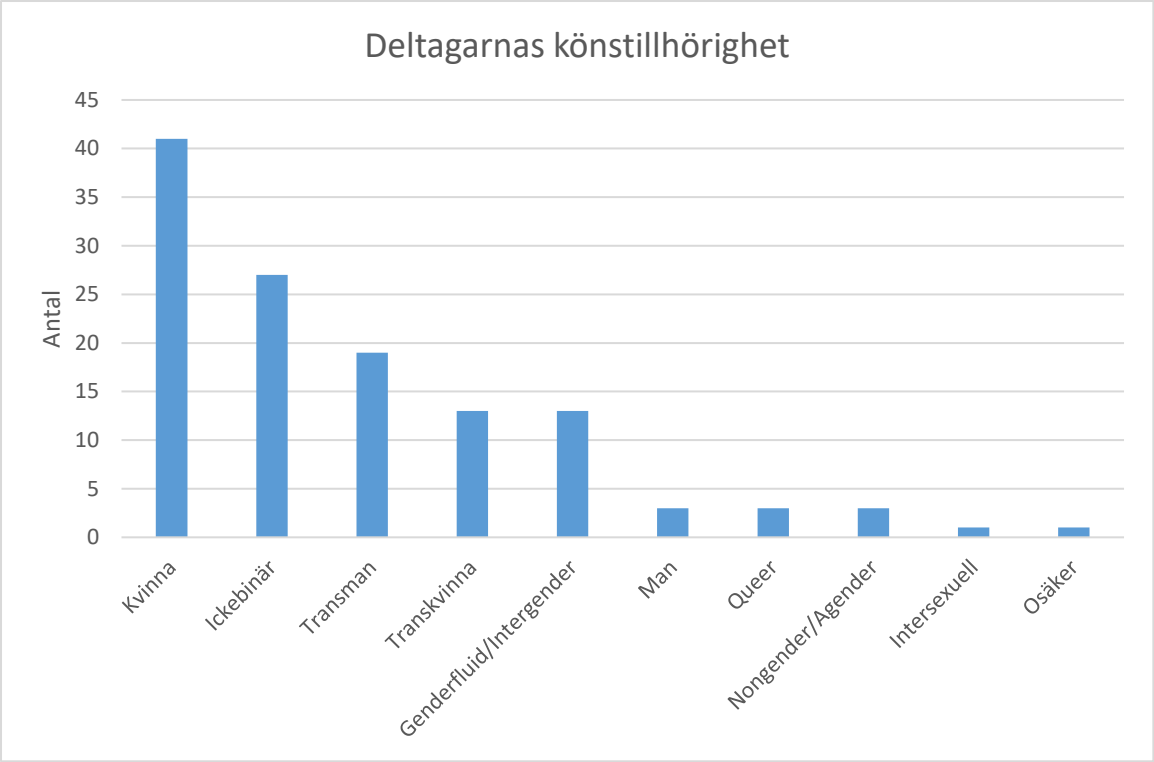
Deltagarnas könstillhörighet
Antal
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
Kvinna
Ickebinär
Transman
Transkvinna
Genderfluid/Intergender
Man
Queer
Nongender/Agender
Intersexuell
Osäker

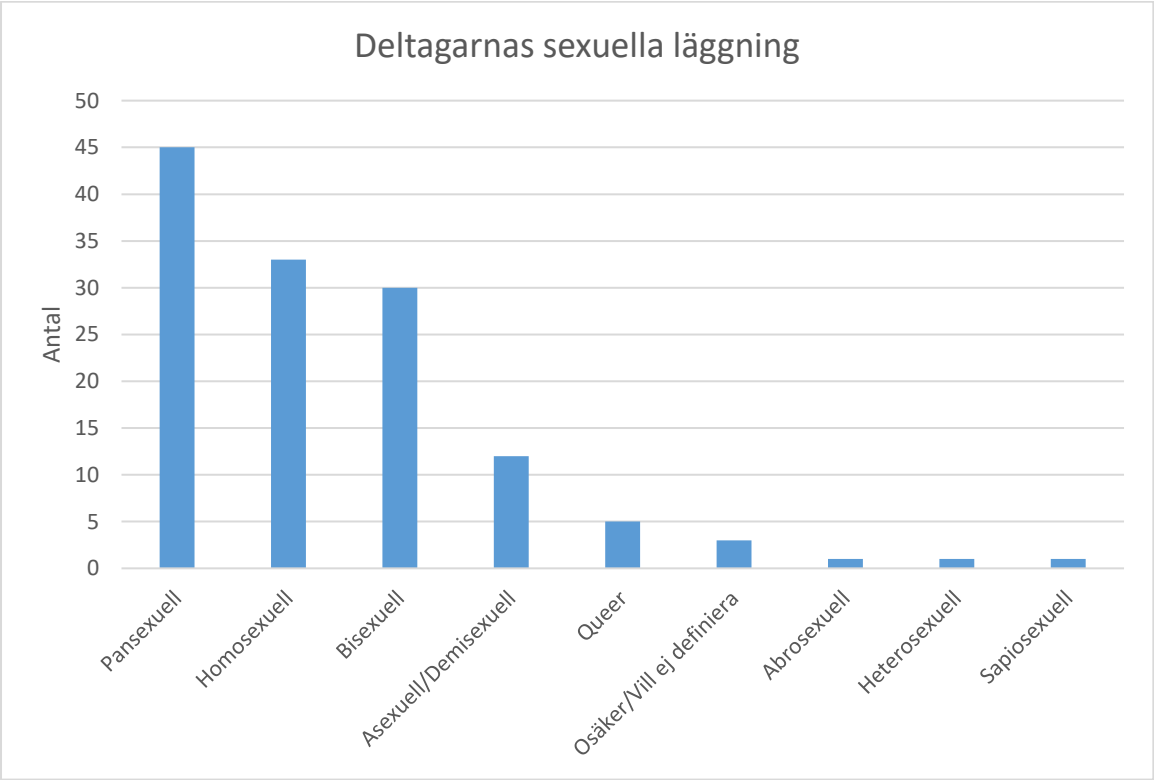
Deltagarnas sexuella läggning
Antal
50
45
40
35
30
25
20
15
10
5
0
Pansexuell
Homosexuell
Bisexuell
Asexuell/Demisexuell
Queer
Osäker/Vill ej definiera
Abrosexuell
Heterosexuell
Sapiosexuell

3. Geografisk spridning

Respondenterna fick svara på frågan var de bor genom att välja i vilket län de är hemmahörande.

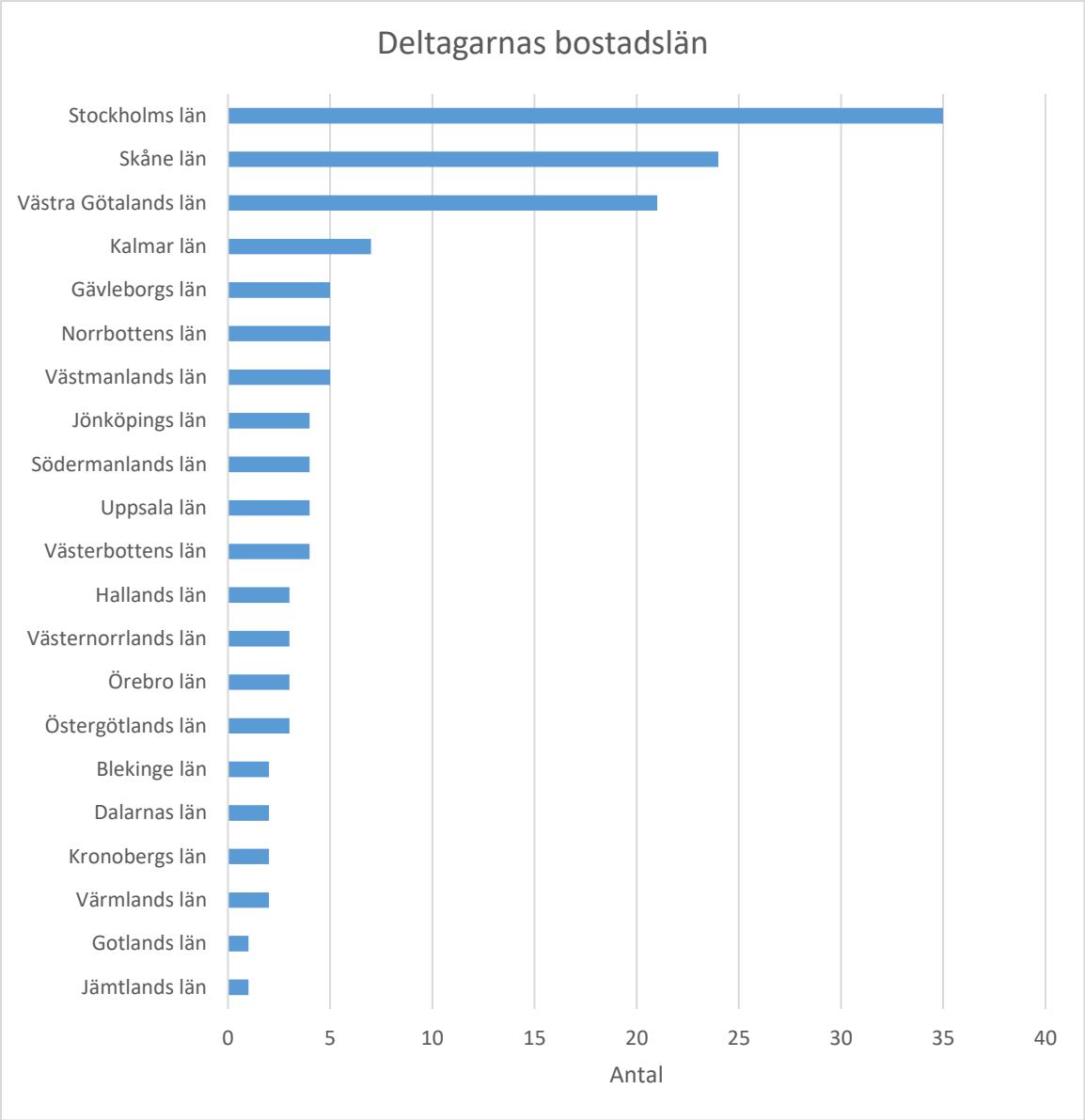

4. Deltagarnas åsikter om normbrytande Film & tv

Respondenterna fick svara på två frågor gällande situationen idag inom film och tv.

Hur tycker du att normbrytande karaktärer framställs inom svensk film och tv idag?

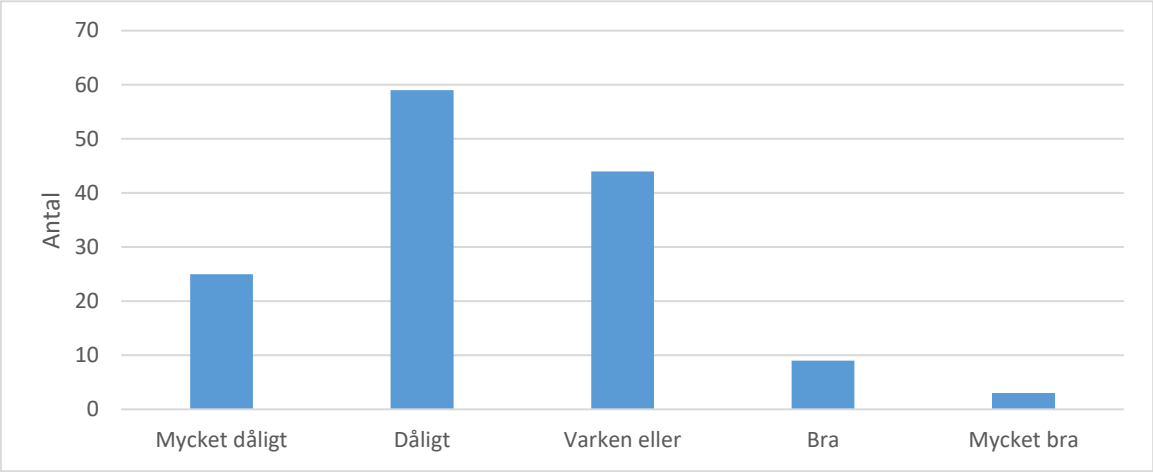

Efter frågan fick respondenterna möjlighet att ge kommentarer. Här var det många som utvecklade sitt svar och lyfte fram vissa problem med framställningen av normbrytande och främst queera karaktärer i film och tv.

19 personer angav att ett stort problem är att porträtteringen ofta är stereotypisk och klichéartad. Tolv personer angav dessutom att de tycker att porträtteringen ofta är negativ, kränkande och/eller förlöjligande. Sex personer problematiserade kring att det finns en avsaknad av normbrytande karaktärer som inte är homosexuella cis-personer. Framför allt saknas transrepresentationer. Att det oftast porträtteras homosexuella män och att homosexuella kvinnor är mindre representerade anses också vara ett problem. Övriga problem som lyfts är att normativa personer ofta skriver om eller spelar icke-normativa personer, vilket bidrar till felaktig representation. Att sexuell läggning och könstillhörighet ofta blandas ihop är ytterligare ett problem och avsaknaden av icke-normativitet i framför allt barnprogram lyfts också. Åtta personer anger att det finns en del bra representationer men alldeles för få samt att andelen filmer och serier har blivit fler på sistone men att det fortfarande finns mycket kvar att önska.

Tycker du att det satsas tillräckligt mycket på normbrytande film och tv i Sverige?

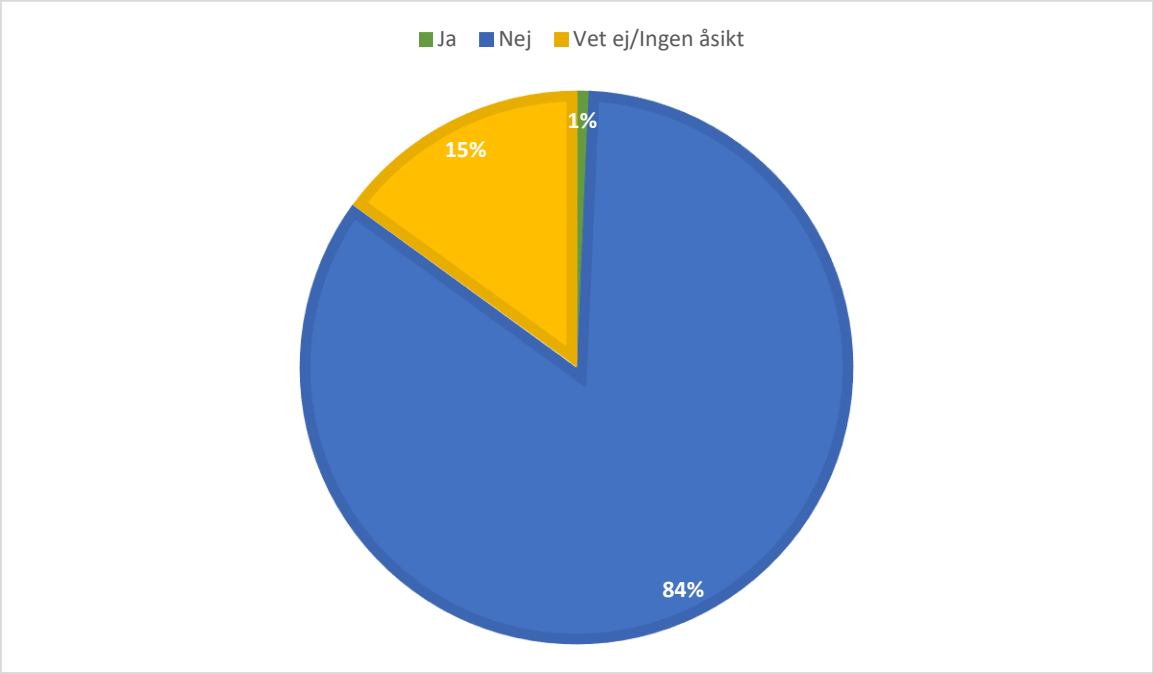

Efter frågan fick respondenterna möjlighet att ge kommentarer. Här fanns det mer allmänna kommentarer men också här lyftes vissa problem och åsikter.

Tolv personer skrev att normaliseringen måste ökas avsevärt och att de satsningar som görs är för fega eller klena. Även här är det många som lyfter avsaknaden av transskildringar och precis som förut är det några som lyfter problemet med att skildringarna ofta görs ur ett cis/hetero-perspektiv. En respondent skriver att detta gör mer skada än nytta. En respondent lämnade kommentaren ”När normbrytande film inte längre är normbrytande så är det lagom.”

5. Nyttan med normbrytande film & tv

Respondenterna fick svara på tre frågor gällande nyttan med normbrytande film och tv och hur de tror att samhället samt deras egen trygghet skulle påverkas av ökade satsningar.

Hur viktigt är det att satsa på och lyfta fram normbrytande filmer, serier, karaktärer eller skapare?

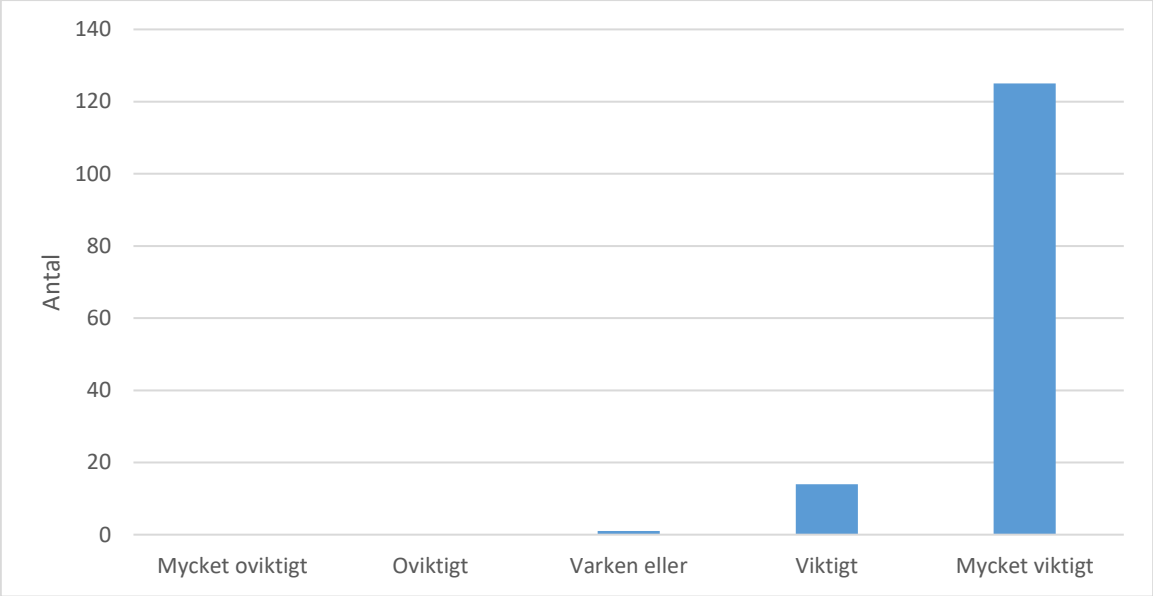

Efter frågan fick respondenterna möjlighet att ge kommentarer. Här lyftes flera viktiga argument till varför det är så viktigt att lyfta fram normbrytande film och tv.

Många skrev att det med stor sannolikhet skulle bidra till en stärkt självbild hos normbrytande människor och att dagens brist på representation bidrar till utanförskap, dålig självbild och osäkerhet. Framför allt skriver många att det är viktigt att fånga unga människor i ett tidigt skede, både för att lära sig att det finns många olika typer av människor i samhället, men också för att underlätta för de som känner att de faller utanför samhällets normer. Många utgår från personliga erfarenheter och en respondent skriver att ”Frånvaron av normbrytande karaktärer inom svensk media gjorde att jag aldrig insåg att jag var trans och lesbisk under min uppväxt” och en annan skriver att ”För mig har den representation jag mött av olika könstillhörigheter i media varit av stor vikt för att jag skulle förstå och kunna sätta ord på min egen identitet”. Några skriver att man tror att samhällets acceptans också skulle förändras, att ex. homofobi men även rasism skulle bli mer ovanligt om representationen av normbrytande personer i media ökade, att man som en effekt av detta skulle få utstå färre kränkningar.

En del kopplar även samman bristen på representation till situationen med den höga andelen psykisk ohälsa hos t.ex. unga transpersoner men även andra normbrytande personer. En respondent skriver ”Jag är övertygad om att en ökad representation kan rädda liv”. Många respondenter instämmer i att representationen är väldigt viktig eftersom att

man som människa har ett behov av att kunna identifiera sig och känna sig hemma någonstans, annars bildas ett utanförskap. ”Man känner sig mindre ensam och starkare i sig själv av att se andra vara som en själv” skriver en respondent och en annan skriver att ”Utan representation osynliggörs människor som faller utanför normen och vi skapar ett samhälle där det inte finns plats för variation och det gör det svårt för människor att kunna vara sig själva utan att riskera sin säkerhet”.

Att förebilder är viktigt är många överens om men många lyfter också frågan om att alla bör ha en rättighet att bli representerade. Många respondenter har också svårt att se hur vi ska kunna normalisera något i samhället så länge representationen inom film och tv är undermålig. ”Om målet är att vi i samhället inte ska ha dessa förlegade normer så måste det bli en del av vardagen” skriver en respondent och en annan skriver ”Människan är rädd för det okända och därför är det viktigt att normbrytande människor inte känns okända.” En respondent skriver även om avsaknaden av skildringar av äldre normbrytande personer, framför allt transpersoner; ”Jag har t.ex. aldrig sett en transperson över trettio […] Hur ska vi kunna föreställa oss en framtid för oss själva när vi aldrig fått se den annat än i självmordsstatistik?”

Hur pass positiv eller negativ effekt på samhället skulle större satsningar på normbrytande film ha?

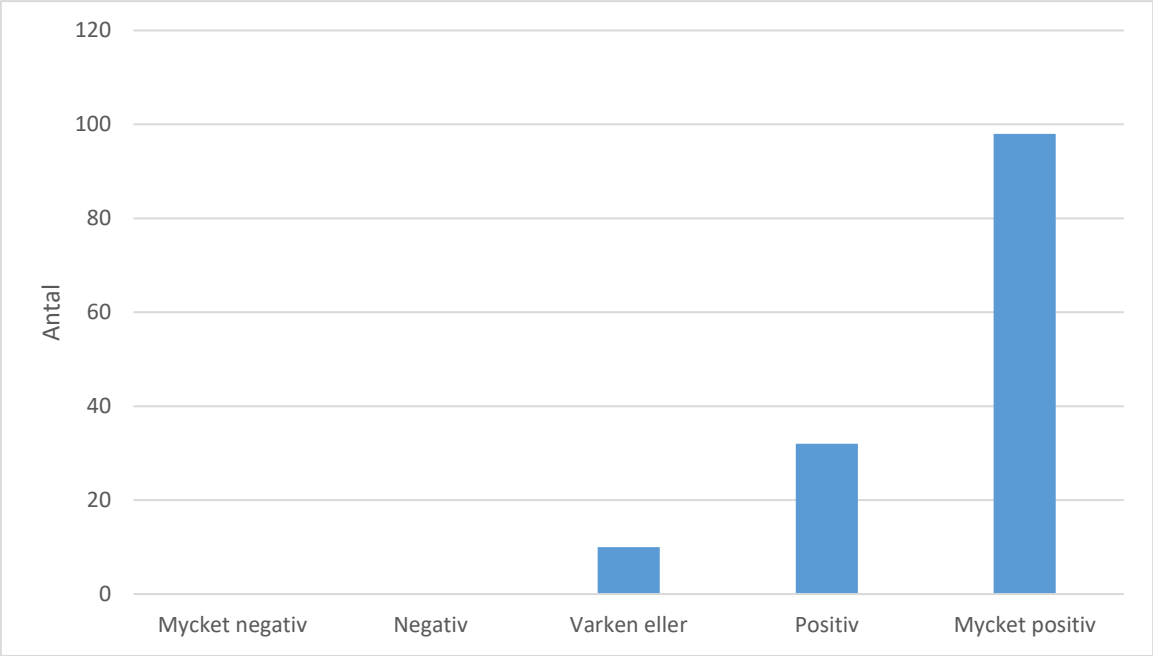

Efter frågan fick respondenterna möjlighet att ge kommentarer. De flesta var övertygade om att effekten skulle vara mer positiv än negativ, vilket diagrammet ovan visar tydligt, samtidigt som några lyfter möjligheten att effekten kan vara dubbel.

De allra flesta kommentarerna handlar om att en effekt skulle vara att acceptansen i samhället skulle öka och skapa ett mer öppet och inkluderande samhälle. Att det skulle skapa debatt och öppna ögonen på människor. Det skulle också spräcka hål på myter och fördomar och en respondent skriver att ”Det är viktigt för samhället att våga tänja på gränser och välkomna alla, vi har inte råd att tappa värdefulla perspektiv”.

Många skriver också om att det skulle hjälpa många normbrytande personer att känna sig mer trygga, komma ut och förstå samt att många unga som kanske går runt och mår dåligt skulle kunna förstå varför de gör det mycket enklare. ”Jag är övertygad om att det egentliga antalet transpersoner i samhället är mångdubbelt större än vad statistiken säger. Om fler tilläts inse sin queeridentitet, skulle det ha en märkbart positiv effekt på den psykiska folkhälsan” skriver en respondent. Flera lyfter också fram att filmen har en viktig roll i sammanhanget eftersom många bildar uppfattningar och åsikter från filmer. En respondent berättar själv om ett sådant exempel; ”När jag var femton år kom *Kyss mig (Alexandra-Therese Keining, 2011)* ut och jag smög iväg och såg den på bio. Jag bodde i en liten skånsk by och hade inte vågat komma ut men efter att ha sett filmen fylldes jag av ett hopp inför min framtid som jag aldrig känt tidigare och att det gjordes en film om sådan kärlek som jag ville känna fick mig att tänka att ’då finns det fler där ute som vill se det jag vill se, för de är som jag’. Det hjälpte mig i min ensamhet och psykiska ohälsa”.

Ingen respondent har angivit att de tror att effekten skulle bli övervägande negativ men några har lyft fram att det kan ha en dubbel effekt och att många människor skulle bli upprörda och arga, att det på ett sätt också kan bidra till mer kränkningar och särbehandlingar, åtminstone till en början. Däremot verkar samtliga respondenter eniga om att risken är värd att ta och att den långsiktiga effekten skulle vara positiv.

Skulle du känna dig mer eller mindre trygg i samhället om det satsades mer på normbrytande film och tv?

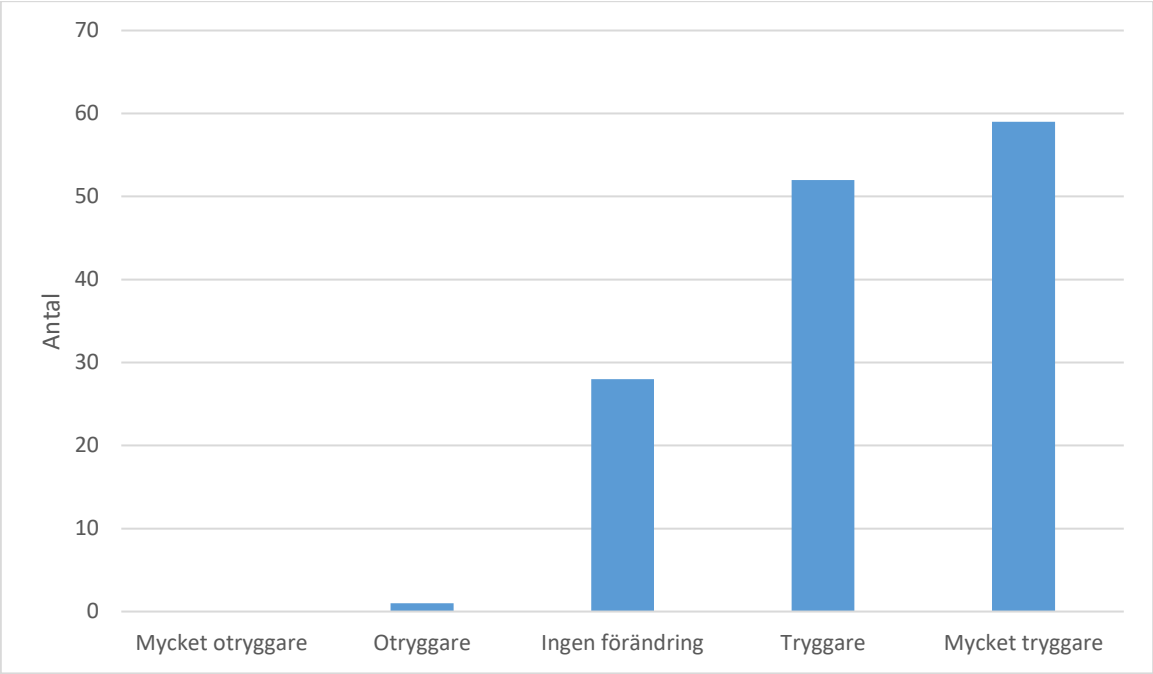

Även efter denna frågan fick respondenterna möjlighet att ge ytterligare kommentarer och precis som diagrammet visar handlar de flesta kommentarerna om att respondenterna skulle känna sig mer trygga i sig själva men också att det skulle leda till mindre fördomar i samhället och ett minskat utanförskap. ”Utan representation är jag osynlig” skriver en respondent medan en annan drar det steget längre och skriver att ”nästan all transfobi och queerfobi handlar om att utradera allmän vetskap om vår existens. Göms vi i mörkret kan folk komma undan med att misshandla, våldta och mörda oss.”

Det finns dock de som inte är lika säkra på att det, åtminstone enbart, skulle leda till en ökad trygghet. Vissa är mer neutrala och skriver att det absolut skulle vara ett steg i rätt riktning med ökad representation inom film och tv men att det bara är en av alla förändringar som måste ske. Några är mer oroliga och skriver om att hotbilden även kan öka och några lyfter även osäkerheten i det politiska läget som en bidragande faktor. ”Det finns en risk att ökad synlighet bidrar till mer hat från högerextremister. Vet de inte om oss så kan vi lättare gå under deras radar”, skriver en respondent medan en annan lyfter ett exempel från verkligheten; ”Hatbrotten mot transpersoner ökade kraftigt i USA efter att Caitlyn Jenner kom ut och att badrumslagarna började diskuteras. Jag vill se mig själv representerad samtidigt som jag är rädd för att bli för synlig och därmed mer sårbar.”

6. Exempel på betydelsefulla normbrytande filmer och tv-serier

Respondenterna fick svara fritt på om de kunde nämna några svenska normbrytande filmer och/eller tv-serier som de tycker har varit viktiga. Totalt nämndes 29 olika filmer eller serier.

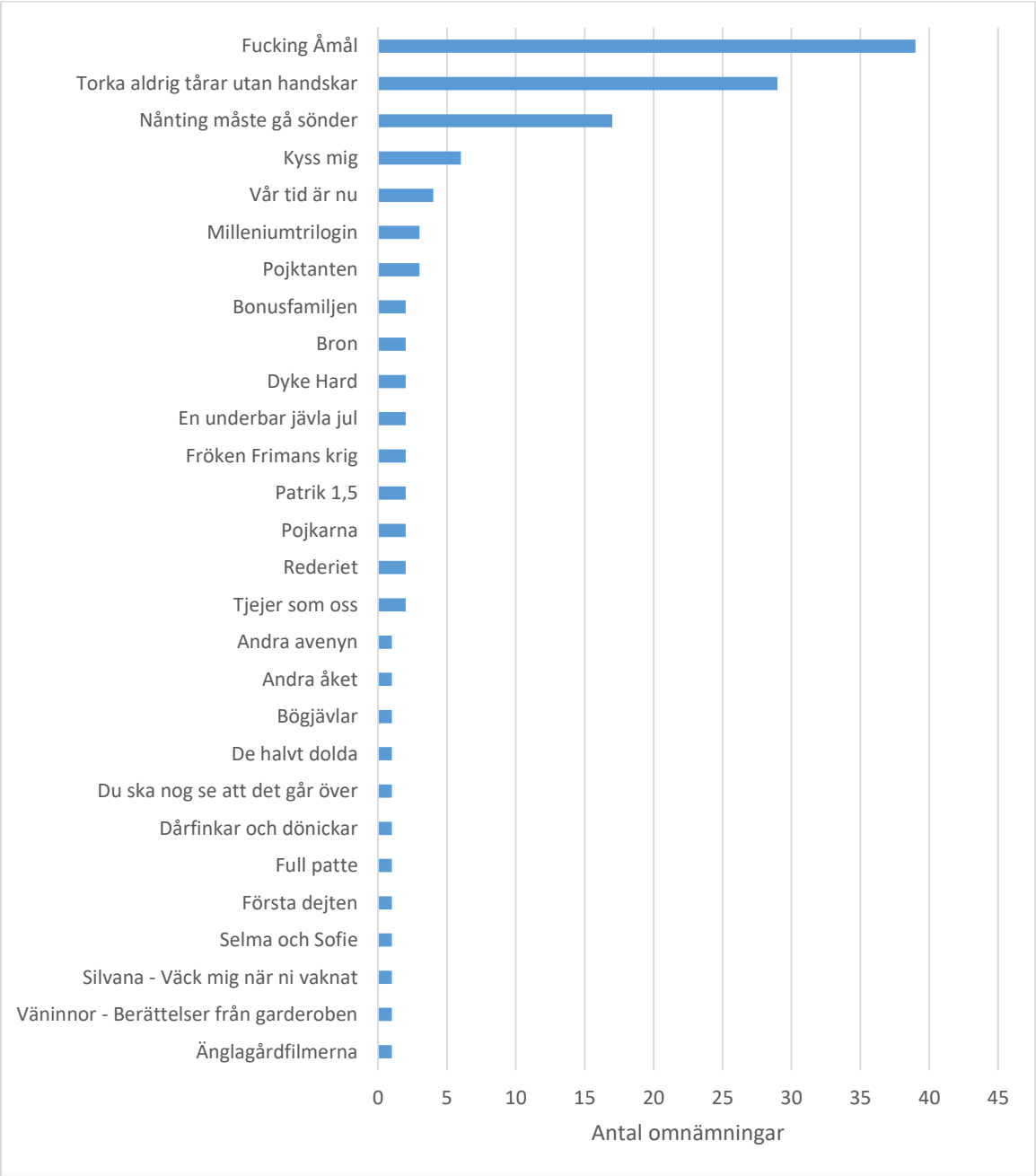

3.3. Förkortat sammandrag

Samtliga svar har räknats om till procent och avrundats till närmaste heltal.

Deltagare

140 personer svarade på enkäten. Dessa var alla personer som på något sätt bryter mot normer.

- Åldrarna sträckte sig från 15–65 men personer mellan 15–25 var klart överrepresenterade och stod för 54% av svaren.
- När det gällde könstillhörighet var det flest (29%) som identifierar sig som kvinna medan icke-binär (19%) och transman (14%) följde därpå.
- Gällande sexuella läggningar var det flest som identifierade sig som pansexuella (32%) följt av homosexuell (24%) och bisexuell (21%).
- Den geografiska spridningen var varierande och alla län i Sverige var representerade i undersökningen. Flest respondenter var hemmahörande i Stockholms län (25%), Skåne län (17%) och Västra Götalands län (15%). De län som hade minst antal respondenter var Jämtlands län och Gotlands län med en respondent (1%) vardera.

Deltagarnas åsikter om normbrytande film och tv

- På frågan hur respondenterna upplevde att normbrytande karaktärer framställs idag inom svensk film och tv svarade 18% att de framställs mycket dåligt och 42% svarade att de framställs dåligt. 2% svarade att de framställs mycket bra och 6% svarade att de framställs bra. 32% svarade varken eller. Detta innebär att de flesta respondenter tycker att normbrytande karaktärer idag framställs dåligt eller mycket dåligt (60%) medan bara 8% tycker att de framställs bra eller mycket bra och 32% har svarat neutralt.
- Ett stort problem som deltagarna lyfte är att karaktärerna ofta blir stereotypiserade. 12 av deltagarna angav också att de ansåg att karaktärer ofta förlöjligades, hånades och att porträtteringen är rent av kränkande.

- Det saknas också en bredd på representationen; ofta är det homosexuella cis-personer som porträtteras. Framför allt saknas en representation av transpersoner.
- Åtta personer anger att representationen har blivit bättre de senaste åren men att det fortfarande inte är tillräckligt.

- På frågan om respondenterna tycker att det satsas tillräckligt mycket på normbrytande film och tv i Sverige svarade en majoritet på 85% nej medan 15% svarade Vet ej eller Ingen åsikt och enbart 1% svarade ja.
- Många respondenter kommenterade sitt svar med att normaliseringen måste öka avsevärt och att de satsningar som görs ofta är för ”fega”.
- Att HBTQ-karaktärer ofta spelas av hetero/cis-personer är ett problem som lyfts, och att karaktärerna ofta skapas och skrivs av hetero/cis-personer. En respondent anger att detta gör mer skada än nytta.

Nyttan med normbrytande film och tv

- På frågan om hur viktigt det är att satsa på och lyfta fram normbrytande filmer, serier, karaktärer och/eller skapare anger hela 89% att det är mycket viktigt och 10% anger att det är viktigt. Endast 1% svarade varken eller och ingen svarade att det är oviktigt eller mycket oviktigt.
- I kommentarerna framförde många respondenter att en ökad representation sannolikt skulle leda till en stärkt självbild hos icke-normativa personer och att dagens brist istället bidrar till utanförskap, dålig självbild och osäkerhet.
- Många skriver även att samhällets syn skulle förändras och att acceptansen skulle öka.
- Något som flera respondenter lyfter fram är vikten av att tidigt påverka unga människor, både att förstå att det finns många olika typer av människor, men också för att många unga personer kanske har en normbrytande könsidentitet eller sexuell läggning utan att veta om det och istället går runt och mår dåligt utan att förstå varför de gör det.
- En del respondenter menar att det finns ett samband mellan den undermåliga representationen och den psykiska ohälsa som finns hos HBTQ-personer, en del

menar till och med att det skulle kunna rädda liv om det fanns en bättre representation i populärkultur och medier som film.

- Många respondenter är också överens om att det kommer att bli svårt att normalisera något i samhället om det inte normaliseras i film och tv.

- På frågan om hur pass positiv eller negativ effekt större satsningar på normbrytande film skulle ha på samhället svarade 70% mycket positiv och 23% svarade positiv. 7% svarade varken eller och ingen svarade negativ eller mycket negativ.
- De flesta var i kommentarerna ense om att en effekt skulle vara en ökad acceptans i samhället och att det skulle öppna upp till debatt och spräcka hål på myter och fördomar.
- Många påpekar också att det skulle hjälpa många normbrytande personer att våga vara sig själva, känna sig mer trygga och att komma ut.
- Många respondenter menar också på att film har en viktig roll eftersom att många människor bildar åsikter och uppfattningar efter vad de ser på film och tv eller i annan populärkultur.
- Medan ingen respondent har angett att det skulle ha en negativ effekt så är det några som lyfter fram att det kan ha en dubbel effekt och att det också skulle kunna leda till en högre grad av kränkningar, hot och särbehandlingar till en början. Åsikten verkar dock vara att den risken är värd att ta och att det i längden blir positivt.

- På frågan om respondenterna skulle känna sig mer eller mindre trygga i samhället om det satsades mer på normbrytande film och tv svarade 42% att de skulle känna sig mycket tryggare och 37% svarade att de skulle känna sig tryggare. 20% svarade att de troligen inte skulle märka någon förändring medan en person, 1% svarade att hen skulle känna sig otrygg. Ingen svarade att de skulle känna sig mycket otryggare.
- De flesta kommenterade att de skulle känna sig mer trygga i samhället men också i sig själva. En ökad representation skulle leda till mindre fördomar och minskat utanförskap.

- En del uttrycker dock oro för att hotbilden skulle kunna öka också och uttrycker att ju mer de syns, desto sårbarare är dem. Det politiska läget och den växande högerextremisten lyfts fram som orosmoment.
- Några anger att detta inte är någon större lösning men att det är en del av en helhetslösning och att det är en av alla de förändringar som måste ske.

<u>Exempel på betydelsefulla normbrytande filmer och tv-serier</u>

- Respondenterna ombads nämna normbrytande svenska filmer och tv-serier som de anser varit viktiga antingen för de själva eller för samhället i stort. Totalt nämndes 29 olika filmer och serier.
- Allra flest (39 st.) omnämningar fick Lukas Moodyssons *Fucking Åmål*, följt av Jonas Gardells miniserie *Torka aldrig tårar utan handskar (Simon Kaijser, 2012)* med 29 omnämningar, Ester Martin Bergsmarks transfilm *Nånting måste gå sönder (Ester Martin Bergsmark, 2014)*, där transkvinnan Saga Becker har en huvudroll fick 17 omnämningar och den lesbiska kärlekshistorian *Kyss mig* fick 6 omnämningar.
- Andra filmer som nämns är *Milleniumtrilogin (Oplev/Alfredson, 2010), Pojktanten (Ester Martin Bergsmark, 2012), Dyke hard (Bibbi Andersson, 2014), En underbar jävla jul (Helena Bergström, 2015), Patrik 1,5 (Ella Lemhagen, 2008), Pojkarna (Alexandra-Therese Keining, 2016), Bögjävlar (Gunnar Almér, 1977), Du ska nog se att det går över (Cecilia Neant-Falk, 2003), Selma & Sofie (Mia Engberg, 2003), Silvana – Väck mig när ni vaknat (Tsiobanelis/Kastebring,/Gustafson, 2017), Väninnor – Berättelse från garderoben (Neant-Falk/Bergström, 1996)* och *Änglagårdfilmerna (Colin Nutley, 1992-2010).*
- Andra serier som nämns är *Vår tid är nu (Harald Hamrell, 2017-), Bonusfamiljen (Herngren m.fl., 2017-), Bron (Georgsson m.fl., 2011–2018), Fröken Frimans krig (Hellström/Hamrell, 2013–2017), Rederiet (Ekman m.fl., 1992–2002), Tjejer som oss (SVT, 2016), Andra avenyn (Berlin m.fl., 2007–2010), Andra åket (Felix Herngren, 2018), De halvt dolda (Simon Kaijser da Silva, 2009), Dårfinkar och dönickar (Rumle Hammerich, 1988–1989), Full Patte (Sara Haag, 2014-)* och *Första dejten (SVT, 2017).*

4. Sammanfattning

4.1. Analys

Min undersökning har visat sig stämma väl överens med de antaganden jag gjorde i början av arbetet och får även stöd i de teorier som dessa antaganden och i sin tur denna uppsats bygger på. Jag anser att undersökningen visar att respondenterna varit mycket eniga om att representationen av normbrytande karaktärer är undermålig och att de ofta representeras dåligt i film och tv. Att de porträtteringar som görs är stereotypa bidrar till en mer negativ bild, precis som Dyer skriver om att hur människor representeras påverkar hur allmänheten ser på dem och att det finns en koppling mellan hur sociala grupper representeras och hur de behandlas i samhället (Dyer, 2002, s.1)

Trots att en förbättring upplevs hos vissa av respondenterna är det tydligt att vi är långt ifrån målet och fortfarande långt ifrån en film- och tv-bransch där icke-normativitet representeras i en rimlig utsträckning. Jag anser också att respondenterna är eniga om att det görs för få eller för dåliga satsningar på normbrytande film. Enbart en respondent svarade att det görs tillräckligt mycket satsningar. Detta visar sig också tydligt när respondenterna som själva är normbrytande på något sätt ska nämna viktiga filmer eller serier och det är endast fyra stycken som nämns fler än fem gånger. Den första är från 1998 och de andra från 2011, 2012 och 2014 vilket kan visa på att det har börjat hända mer under 2010-talet, men det är fortfarande enbart fyra viktiga verk på en tjugoårsperiod.

Många respondenter återkommer till att de tror att en ökad representation leder till positiva förändringar hos såväl de själva som samhället i stort. En ökad självkänsla, en ökad trygghet och att det kan bli lättare för unga HBTQ-personer att komma ut är några exempel, men också att det öppnar upp för debatt och skapar en ökad acceptans i samhället. Att påverka unga människor tycker många är viktigt, så att barn och unga i tid får en förståelse för den variation av människor som finns och att unga HBTQ-personer ska förstå vad det är de känner och att det är okej att känna så och att det inte är något onormalt eller ovanligt. Detta stämmer väl överens med det tidigare nämnda utdraget från Towbin m.fl.:s artikel om representation i Disneyfilmer samt att Medierådet slagit fast att film och tv-tittande är den medievana som dominerar hos och

tidigast fastställs hos barn (Statens medieråd, 2017, s. 9). Respondenterna skriver också om sambandet mellan film och samhälle vilket stöder teorin om att filmen kan påverka samhället och tvärtom och vissa respondenter ger även exempel från verkligheten där de själva blivit påverkade och hjälpta av en film. De skriver att det är svårt att normalisera något i samhället om det inte normaliseras i film och populärkultur, vilket ger stöd åt min treenighetsprincip om att film, stat och publik hänger ihop och kan påverka varandra.

Även mitt antagande om att ökad representation skulle ha en positiv effekt stöds av undersökningen då ingen svarade att det skulle ha en negativ effekt och bara en person svarade att hen skulle känna sig mindre trygg av en ökad representation. Många menar att de absolut skulle känna en ökad trygghet och att de skulle våga vara sig själva till högre grad men också att människor i samhället skulle bli mer förstående och accepterande gentemot dem. Även om en del oro finns för den växande högerextremismen och för att den ökade representationen också kan medföra negativa effekter verkar det som att det i längden tros bli en positiv effekt.

Min huvudfråga för uppsatsen var till vilken grad film kan användas för att påverka samhället. Detta skulle jag ta reda på genom att via en enkät fråga normbrytande personer om deras erfarenheter och tankar gällande representationen inom film och tv idag och hur det skulle förändras i samhället om representationen blev bättre. Jag har fått svar på min fråga om hur normbrytande grupper, i detta fall personer med normbrytande könstillhörighet och/eller sexuell läggning, anser att de representeras på film och vad de tror att en förändring skulle innebära. I en tid då vi fortfarande är långt efter en total acceptans och där ex. transpersoner till hög grad får utstå särbehandling och kränkningar av mänskliga rättigheter i vardagen så är frågan brinnande aktuell och mina studier visar att situationen inom filmbranschen är djupt undermålig och bör, eller kanske måste, bli bättre. En ökad och bättre representation skulle kunna leda till:

- Ökad acceptans i samhället och en större öppenhet för normbrytande personer.
- En ökad trygghet hos normbrytande personer, ökade möjligheter att våga vara sig själv och att komma ut.
- En ökad medvetenhet hos barn och unga om att människor är olika, att det finns fler än två kön och att hetero inte behöver vara normen.

- En ökad medvetenhet hos barn och unga som själva faller utanför normerna, att förstå att det är okej och inget onormalt.
- En minskning av psykisk ohälsa bland främst unga transpersoner och kanske i förlängningen en nedgång i självmords- och självskadestatistiken.

Även om representationen inom film inte löser världens problem så har vi sett i tidigare exempel med t.ex. *The Thin Blue Line*, *Bowling for Columbine* och *Blackfish* att film har en makt att påverka samhället, belysa problem och presentera eventuella lösningar på dessa problem. Film är ett medium som besitter en viktig position i samhället och den bör utnyttjas åt att förbättra detta samhälle.

Har jag då lyckats få svar på min huvudfråga? Kan film verkligen användas för att påverka och förändra samhället och till vilken grad? Kan filmen som medium vara med och bryta djupt inpräntade normer? Jag anser mig fått min huvudfråga besvarad med ett ja. Mycket tyder på att film kan förändra samhället och strukturer i det, och det visar både min undersökning och nyss nämnda exempel på filmer som skapat förändringar i det amerikanska samhället. Vare sig det är kritiska dokumentärfilmer som *Bowling for Columbine* eller *Blackfish* eller spelfilmer med ett budskap som *The Thin Blue Line* så kan det ge ringar på vattnet som sprider sig utanför biograferna och tv-sofforna. Min undersökning och tidigare forskning visar att t.ex. *Fucking Åmål* helt klart hade en effekt på samhället i form av en ökad acceptans för homosexualitet, att fler vågade komma ut och att representationen i film fick ett uppsving. Vi ser nu att det har blivit något bättre de senare åren, även om det ofta är homosexuella cispersoner som visas upp. Det behövs mer fokus på ex. transpersoner, andra kön och andra sexuella läggningar och satsningar som inte är stereotypa, förlöjligande eller krystade. Till vilken grad kan man då påverka samhället, t.ex. i HBTQ-frågor? Det är inget jag kan definitivt besvara med denna uppsats men den visar att vidare forskning och vidare åtgärder behövs och att tendenser pekar på att film kan användas som samhällsförändrare och att fler satsningar på normbrytande film bör göras.

4.2. Slutsats

Att film kan förändra samhället på ett eller annat sätt är ganska självklart, både efter tidigare forskning och exempel från verkligheten men även genom min egen undersökning. I vilken utsträckning film kan påverka och förändra samhället är dock något som man måste titta vidare på, men visst kan en kraftfull dokumentär eller spelfilm med ett visst budskap få slagkraft om den bara får tillräckligt med spridning.

Att normbrytande personer porträtteras bristfälligt på film idag är också tydligt och här bör ske förändringar inom en snar framtid. Representationen är inte i närheten så bra som den borde vara och därför borde det satsas mer på normbrytande filmer för en långsiktig effekt på samhället. På detta följer en diskussion om vem som bär ansvaret och var man ska förändra. Staten har ett viktigt uppdrag i form av både politik såväl som lagar och regler men också genom mer direkta former så som Svenska Filminstitutet. Vad gör de idag och vad kan de göra för att lyfta fram och ge spridning åt normbrytande film? Ett minst lika stort ansvar ligger på producenter, vad ska krävas för att de ska våga satsa mer på att producera normbrytande filmer och lyfta fram normbrytande karaktärer och filmarbetare och vad krävs för att dessa filmer ska lyftas fram och få spridning? Det tredje ansvaret vilar såklart hos publiken som har ett ansvar att ta del av och ge stöd åt den här typen av filmer för att visa att intresset finns på marknaden. Tillsammans måste dessa tre aktörer samarbeta för förändring.

Oavsett vem som bär ansvar och vem som ska ta första steget så är det tydligt att förändringar måste ske och att dessa förändringar kommer leda till en positiv effekt i samhället.

4.3. Vidare forskning

Den här uppsatsen ska inte ses som någon lösning eller någon helhetsbild, det är bara en del i det hela. Det är en vägvisare som kan bana vägen för vidare forskning som förhoppningsvis i sin tur kan leda vidare till faktiska svar, faktiska resultat och en faktisk förändring. Den här uppsatsen räddar inte världen eller skapar ett mer öppet samhälle men den är en indikation på att det är den vägen vi måste ta och den visar tydligt på varför vi måste ta den vägen. Jag hoppas att detta är något som jag eller

andra kommer att forska vidare i och hitta ännu fler vägvisare för att så småningom visa filmbranschen vägen.

När jag påbörjade arbetet hade jag tankar om att göra mer, om att undersöka på flera håll, men på grund av tidsbrist så fick jag begränsa mig till att fokusera på undersökningen som blev grunden till denna uppsatsen. När jag började hade jag delat upp den potentiella forskningen i tre spår; stat, producent och publik.

Vilken roll har staten och vad gör den idag? Vad för politiska beslut skulle behövas för att påbörja en förändring? Vad kan Svenska Filminstitutet göra och vad skulle krävas för att de ska kunna göra det? Vilka särskilda stöd kan ges och vad skulle effekten bli? Hur hittar vi nya normbrytande talanger och hur når vi ut till publiken på bästa sätt?

Hur får vi producenterna att satsa mer på den här typen av film och hur lyfter vi de som redan gör det? Hur bygger vi trovärdiga karaktärer som inte blir stereotyper och hur kan vi skapa en ökad representation utan att ge avkall på kvalitet eller ”bara klämmer in de för att de ska vara där”? Vilka stöd och vilka beslut skulle krävas för att motivera filmproducenter, produktionsbolag och filmskapare att satsa mer på att bryta normer på vita duken och på tv-skärmen?

Vilken roll har publiken? Vad vill de? Hur tror de att samhället kan förändras utefter filmen? Det var här jag valde att lägga mitt fokus men bara på en utvald del av den gruppen som kan kallas normbrytande. Hur tänker vi som faller innanför samhällets normer? Vad skulle öka vårt intresse att förstå, ta till oss och lära oss mer om andra könstillhörigheter, sexuella läggningar etc.? Hur kan vi ställa krav på stat och producent för att skapa mer inkluderande film och tv?

Forskningsläget är med andra ord mycket godartat och det finns mycket mer att gå vidare med för att få svar på frågan om vi med filmen kan påverka och förändra samhället.

Källförteckning

Ambjörnsson, Fanny. 2005. *Vad är queer?* Stockholm: Natur och kultur.

Butler, Judith. 2007. *Genustrubbel – Feminism och identiteternas subversion*. Göteborg: Daidalos.

Dyer, Richard. 2002. *The matter of images: Essays on representation*. 2 uppl. London: Routledge.

Edenheim, Sara. 2005. *Begärets lagar – moderna statliga utredningar och heteronormativitetens genealogi*. Stockholm: Symposion.

Ejlertsson, Göran. 2014. *Enkäten i praktiken*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Englehardt, Natasha. 2017. *Film and society: How films impact society and poplar culture*. Platt College. https://platt.edu/blog/film-society-films-impact-society-popular-culture/ (Hämtad 2018-12-02)

Folkhälsomyndigheten. 2015. *Hälsan och hälsans bestämningsfaktorer för transpersoner – en rapport om hälsoläget bland transpersoner i Sverige*.

Göransson, Jan. 2018. *Tema Queer*. Filmarkivet. http://www.filmarkivet.se/theme/queer/ (Hämtad 2018-12-10)

Hedlund, Calle. 2017. *Världens äldsta queerfilm har nypremiär*. SVT Nyheter. https://www.svt.se/nyheter/lokalt/stockholm/varldens-aldsta-queerfilm-hittad-i-norge (Hämtad 2018-12-10)

Jagose, Annamarie. 2015. *The trouble with antinormativity, Differences: A Journal of Feminist Cultural Studies, vol. 26, no 1.* Durham: Duke University Press.

Kommittédirektiv 2016:102. *Stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner*.

Lindgren, Simon. 2009. *Populärkultur – Teorier, metoder och analyser*. Malmö: Liber AB.

Meeuwisse, Anna., Svärd, Hans. 2002. *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och kultur.

Nationella sekretariatet för genusforskning. 2018. *Cisperson/cis*. https://www.genus.se/ord/cis/ (Hämtad 2019-01-08)

Payne, Malcolm. 1997. *Modern teoribildning i socialt arbete.* Stockholm: Natur och kultur.

RFSL. 2015. *Begreppsordlista.* RFSL. https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/ (Hämtad 2018-11-19)

Romson, Lukas. 2016. Normkritisk forskningsguide till transinklusivt förhållningssätt – att forska om trans som cisperson. *LR Jämlikhetskonsult*. 26 juni. https://lrjamlikhetskonsult.files.wordpress.com/2012/04/forskningsguide_transinklusivt_forhc3a5llningssatt2.pdf (Hämtad 2018-12-11)

Rosenberg, Tiina. 2005. *Könet brinner*. Stockholm: Natur och kultur.

Statens medieråd. 2017. *Småungar och medier 2017*.

Towbin, Mia Adessa., Haddock, Shelley A., Zimmerman, Toni Schindler., Lund, Lori K., Tanner, Litsa Renee. 2004. Images of Gender, Race, Age and Sexual Orientation in Disney feature-length

Animated Films. *Journal of Feminist Film Therapy*. 15 (4): 19-44. doi: 10.1300/J086v15n04_02

Wenneberg, Søren Barlebo. 2000. *Socialkonstruktivism: positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber AB.

Östman, Casper. 2014. *Den svenska filmgarderoben: En studie av HBT-yttringar inom svensk film 1916–1998*. Uppsala Universitet.

Egna källor

Enkätintervju med 140 normbrytande personer, genomförd mellan 18 november och 26 december 2018 på plattformen Google Docs.

Serner, Anna, VD på Svenska Filminstitutet. 2018. Intervjuad av författaren via epost, den 20 december 2018.

Bilaga 1. Lista över svenska HBTQ-filmer och serier.

Nedan följer en lista på filmer jag har stött på under min research och under arbetets gång. Det är svenskproducerade filmer och tv-serier som behandlar HBTQ-temat på ett normbrytande sätt. Ordningen sorteras efter årtal. Filmer med stjärna efter nämns eller förekommer i uppsatsen.

Skilda tiders danser (Okänd, 1909) *
Vingarne (Mauritz Stiller, 1916) *
Flickan i frack (Karin Swanström, 1926)
Hets (Alf Sjöberg, 1944)
Fram för lilla Märta (Hasse Ekman, 1945)
Törst (Ingmar Bergman, 1949)
Flicka och hyacinter (Hasse Ekman, 1950)
Kvinnohuset (Erik Faustman, 1953)
Marianne (Olle Hellboms och Egil Holmsen, 1953)
Farlig Frihet (Arne Ragneborn, 1954)
Hästhandlarens flickor (Egil Holmsen, 1954)
Sommarnattens leende (Ingmar Bergman, 1955)
Danssalongen (Börje Larsson, 1955)
Sista ringen (Gunnar Skoglund, 1955)
Ansiktet (Ingmar Bergman, 1958)
Chans (Gunnar Hellström, 1962)
Svenska flickor i Paris (Barbro Boman, 1962)
Tystnaden (Ingmar Bergman, 1963)
Älskande par (Mai Zetterling, 1964)
491 (Vilgot Sjöman, 1964)
Kattorna (Henning Carlsen,1965)
Persona (Ingmar Bergman, 1966)
Nattlek (Mai Zetterling,1966)
Resan (Berndt Klyvare, 1967)
Livet är stenkul (Jan Halldoff, 1967)
Vargtimmen (Ingmar Bergman, 1968)
Jag är Nyfiken - en film i blått (Vilgot Sjöman, 1968)
Ansikte mot ansikte (Ingmar Bergman, 1976)
Bögjävlar (Gunnar Almér, 1977) *
Tabu (Vilgot Sjöman, 1977)
Fanny och Alexander (Ingmar Bergman, 1982)
Avskeded (Tuija-Maija Niskanen, 1982)
Eva och Maria (Tjejfilm, 1983)
G – som i gemenskap (Staffan Hildebrand, 1983)
Amorosa (Mai Zetterling, 1986)
Dårfinkar och dönickar (Hammerich, 1988–1989) *
Kvinnorna på taket (Carl-Gustaf Nykvist, 1989)
Skyddsängeln (Suzanne Osten, 1990)
Rederiet (Ekman m.fl., 1992–2002)
Änglagård (Colin Nutley, 1992) *
Änglagård 2 (Colin Nutley, 1994) *
Pensionat Oskar (Susanne Bier, 1995) *
När alla vet (Svend Wam, 1995) *

Väninnor – Berättelser från garderoben (Neant-Falk, Bergström, 1996) *
Fucking Åmål (Lukas Moodysson, 1998) *
Du ska nog se att det går över (Cecilia Neant-Falk, 2003) *
Selma och Sofie (Mia Engberg, 2003) *
Hela vägen (Aleksi Salmenperä, 2004) (Finsk-svensk produktion)
I fred (Jenifer Malmqvist, 2004)
Allt om min buske (Martina Bigert, 2007)
Andra avenyn (Berlin m.fl., 2007–2010)
Love (David Färdmar, 2008)
Låt den rätte komma in (Tomas Alfredsson, 2008)
Patrik 1,5 (Ella Lemhagen, 2008) *
De halvt dolda (Kaijser da Silva, 2009) *
Fyra år till (Tova Magnusson, 2010)
Milleniumtrilogin (Oplev/Alfredson, 2010) *
Ångrarna (Marcus Lindén, 2010)
Änglagård 3 (Colin Nutley, 2010) *
Bron (Georgsson m.fl., 2011–2018) *
Komma ut (Jerry Carlsson, 2011)
Kyss mig (Alexandra-Therese Keining, 2011) *
Längs vägen (Carlsson/Gunnarsson, 2011)
För dig naken (Sara Broos, 2012)
Pojktanten (Ester Martin Bergmark, 2012) *
Torka aldrig tårar utan handskar (Simon Kaijser, 2012) *
Ett sista farväl (Andreas/Färdmar, 2013)
Fröken Frimans krig (Hellström/Hamrell, 2013–2017) *
Ta av mig (Jana Bringlöv Ekspong, 2013)
Dyke Hard (Bitte Andersson, 2014) *
Full Patte (Haag, 2014-) *
Nånting måste gå sönder (Ester Martin Bergmark, 2014) *
En underbar jävla jul (Helena Bergström, 2015) *
Debut (Anette Sidor, 2016)
Ester Blenda (Anna Hylander, 2016)
Pojkarna (Alexandra-Therese Keining, 2016) *
Tjejer som oss (SVT, 2016) *
Vi skulle bli bra föräldrar (Färdmar/Elgerd, 2016)
2060 (Henrik Hellström, 2017)
Bonusfamiljen (Herngren m.fl., 2017-) *
Första dejten (SVT, 2017) *
Silvana – Väck mig när ni vaknat (Tsiobanelis/Kastebring/Gustafson, 2017) *
Vår tid är nu (Hamrell, 2017-) *
Andra åket (Herngren, 2018) *
En armé av älskande (Ingrid Ryberg, 2018)
Leva. Älska (Mette Aakerholm Gardell, 2018)

Bilaga 2. Enkäten

Nedan följer en textkopia av enkäten som ursprungligen skapades i onlineverktyget Google Docs. Avsnitt fyra är borttaget eftersom det inte användes i uppsatsen.

FILMEN SOM SAMHÄLLSFÖRÄNDRARE
ENKÄT

Den här enkäten kommer att ligga till grund för en kandidatuppsats i Filmvetenskap vid Lunds Universitet om hur film kan påverka samhället och vice versa. Med utgångspunkten "normbrytande film" och fokus på film som visar normbrytande sexuella läggningar och könstillhörigheter så vill jag se om det finns ett samband mellan filmen och samhället i frågan. För att ta reda på detta så är du som fått denna enkät en viktig del. Svara på frågorna så noga och utförligt du kan, det finns också plats för egna kommentarer. Vill du tillägga något mer så går det jättebra att kontakta mig.

I enkäten använder jag termen "normbrytande" och med detta menar jag personer med en könstillhörighet eller sexuell läggning som faller utanför det hetero/könsnormativa. När det gäller filmexempel kan det vara filmer där karaktärer, filmskapare eller teman är normbrytande.

Robin Sörbom, Lunds Universitet

ro0882so-s@student.lu.se

AVSNITT 1

Ange ditt födelseår (OBLIGATORISK)

_____
_____

Ange din könstillhörighet och sexuella läggning (OBLIGATORISK)

_____
_____

Var bor du?

Svarsalternativ
1. Blekinge län
2. Dalarnas län
3. Gotlands län
4. Gävleborgs län
5. Hallands län
6. Jämtlands län
7. Jönköpings län
8. Kalmar län
9. Kronobergs län
10. Norrbottens län

11. Skåne län
12. Stockholms län
13. Södermanlands län
14. Uppsala län
15. Värmlands län
16. Västerbottens län
17. Västernorrlands län
18. Västmanlands län
19. Västra Götalands län
20. Örebro län
21. Östergötlands län

AVSNITT 2

Dina åsikter om normbrytande Film och tv

Här får du chansen att svara på några frågor om hur du uppfattar normbrytande Film & tv idag. Motivera gärna dina svar. Ju utförligare svar, desto bättre!

Hur tycker du att normbrytande karaktärer framställs inom svensk film och tv idag? (OBLIGATORISK)

☐ Mycket dåligt ☐ Dåligt ☐ Medel ☐ Bra ☐ Mycket bra

Kommentar:

_____
_____

Vilka svenska normbrytande filmer och/eller tv-serier anser du har varit extra viktiga? Motivera gärna! (OBLIGATORISK)

_____
_____
_____
_____

Tycker du att det satsas tillräckligt mycket på normbrytande film och tv i Sverige? (OBLIGATORISK)

☐ Nej ☐ Vet ej/Ingen åsikt ☐ Ja

Kommentar:

_____
_____

AVSNITT 3

Nyttan med normbrytande film

Hur viktigt är det att bryta normer inom film och tv och hur kan detta påverka samhället?

Hur viktigt är det att satsa på och lyfta fram normbrytande filmer, serier, karaktärer eller skapare? (OBLIGATORISK)

☐ Mycket oviktigt ☐ Oviktigt ☐ Varken eller/ingen skillnad ☐ Viktigt ☐ Mycket viktigt

Kommentar:

_____
_____

Hur pass positiv eller negativ effekt på samhället skulle större satsningar på normbrytande film ha? (OBLIGATORISK)

☐ Mycket negativ ☐ Negativ ☐ Varken eller/ingen skillnad ☐ Positiv ☐ Mycket positiv

Kommentar:

_____
_____

Skulle du känna dig mer eller mindre trygg i samhället om det satsades mer på normbrytande film och tv?

☐ Mycket otryggare ☐ Otryggare ☐ Varken eller/ingen skillnad ☐ Tryggare ☐ Mycket tryggare

Kommentar:

_____
_____

Tack för din medverkan!

Har du ytterligare kommentarer, feedback eller vill diskutera ämnet närmare är du varmt välkommen att skicka iväg ett mail!

Robin Sörbom

Filmvetenskap, Kandidatkurs HT18
Lunds Universitet

Bilaga 3. Intervju med Anna Serner, SFI

Frågor till Anna Serner, VD på SFI

1. Enligt en enkät som jag just nu samlar in svar på så har hittills 82 personer med normbrytande könstillhörighet och/eller sexuell läggning fått svara på ett par frågor om hur de uppfattar svensk film. På frågan ”Tycker du att det satsas tillräckligt mycket på normbrytande film och tv i Sverige?” har 84% svarat Nej och 16% har svarat Vet inte/Ingen åsikt. Ingen har svarat Ja. Vad gör SFI rent konkret och vad kommer man att göra för att lyfta fram icke-normativitet i svensk film och tv?

2. På frågan hur enkätdeltagarna upplever att normbrytande karaktärer framställs inom svensk film och tv 57% dåligt eller mycket dåligt, 33% svarade varken eller och endast 10% svarade bra eller mycket bra. I det frivilliga kommentarsfältet svarar folk att representationen är undermålig och när det väl finns är det ofta stereotypa karaktärer. Oftast är det för att det är CIS-personer (kanske främst män) som lyfter fram dessa karaktärer och det blir då på ett stereotypiskt och icke-representativt sätt. Hur kan man göra för att satsa på ex. fler icke-normativa filmskapare och lyfta fram dessa på samma sätt som man ex. lyft fram kvinnliga filmskapare?

Robin Sörbom
Lunds universitet

Mottaget mail 20 december 2018, 12.39
Från: Anna Serner (anna.serner@filminstitutet.se)

from:	**Anna Serner** <anna.serner@filminstitutet.se>
to:	Robin Sörbom <ro0882so-s@student.lu.se>
date:	Dec 20, 2018, 12:39 PM
subject:	Re: Frågor kring undersökning/kandidatuppsats
mailed-by:	filminstitutet.se
signed-by:	Filminstitutet.onmicrosoft.com
security:	Standard encryption (TLS) Learn more
	Important mainly because you often read messages with this label.

Hej

Här kommer svaren:

1, Vi har inga stöd till TV så därför utgår jag från filmen.
Vi förhåller oss till vilka ansökningar som kommer in. Eftersom vi (till skillnad från Tv) inte är någon beställarorganisation så har vi svårt att göra annat än att försöka inspirera och stimulera. Vi för det genom att ha Filmrum där vi vi visar och pratar om filmer. Ex har vi haft filmrum med Alexa Lundberg som moderator.
Vi har haft en filmfestival som heter Queera Filmfestivalen. Den har nu ändrar form, det är istället olika kvällar som är insprängda i Cinematekets program för att nå ut bättre.
Vi ger filmer med queera teman särskilda stöd för att kunna komma ut internationellt i festivalvärlden och vi försöker själva åka så mkt vi kan.
Vi kan säkert göra mer, men detta är vårt sätt just nu.

2, Jag håller med om att det vore mycket bättre, roligare och intressantare om vi fick se mer icke-normativt innehåll på filmduken. (Eller i tv-rutan). Det gäller alla grupper i samhället, att de behöver se ”sin egen sort” för att känna sig inkluderade.
Film har ju inte förmågan att ändra ett samhälle, men alla människor ser film och tv och låter sig inspireras, roas, oroas, relflektera och förstå sig själva lite bättre. Och alla människor skapar tillsammans samhället, så om alla kunde få spegla sig och känna igen sig så skulle de också därmed antagligen mer känna sig som en del av samhället. Och förhoppningsvis vilja vara en del av det.
Det är viktigt! Vi pratar mycket om utanförskap. En del av utanförskapet skulle kanske brytas om även den delen av att vara människa skildrades mer.

Svenska
Filminstitutet

Anna Serner
VD / CEO

anna.serner@filminstitutet.se
+46 8 665 12 70 (Direct)
+46 70 674 01 35 (Mobile)

Svenska Filminstitutet / Swedish Film Institute
P.O. Box 27126, SE-102 52 Stockholm, Sweden
Besök / Visiting: Filmhuset, Borgvägen 1-5
Phone: +46 8 665 11 00, Fax: +46 8 661 18 20

filminstitutet.se